

BAB 4

PROSEDUR PENGISLAMAN MASYARAKAT ORANG ASLI DARI PERSPEKTIF UNDANG-UNDANG

4.1 Pendahuluan

Malaysia adalah sebuah negara yang mengamalkan sistem demokrasi berparlimen (berperlembagaan). Rakyat negara ini diberi kebebasan beragama, menganut dan mengamalkannya, kebebasan bergerak, bersuara, berkumpul dan menubuhkan persatuan di dalam lingkungan yang dibenarkan oleh undang-undang negara.¹ Oleh itu sebarang perlakuan dan tindak tanduk yang bertentangan dengan undang-undang negara boleh mengakibatkan sesuatu tindakan boleh diambil oleh mana-mana pihak yang bertanggungjawab dan mempunyai kepentingan mengikut peruntukan berkenaan.

Sehubungan dengan itu dalam masyarakat moden hari ini, masyarakat orang asli juga adalah tertakluk kepada undang-undang negara dan bukan lagi bergantung kepada undang-undang kuno masyarakat Orang Asli atau undang-undang rimba,

¹ Perkara 9(2), Perlembagaan Persekutuan menyebutkan tentang kebebasan bergerak yang berbunyi; *"tertakluk kepada fasal (3) dan kepada mana-mana undang-undang mengenai keselamatan persekutuan atau mana-mana bahagiannya, ketenteraman awam, kesihatan awam atau hukuman bagi pesalah-pesalah, tiap-tiap warganegara adalah berhak bergerak dengan bebasnya di seluruh persekutuan dan bermastautin di mana-mana bahagiannya"*.

Dan perkara 10(1) mengenai kebebasan bercakap, berhimpun dan menubuhkan persatuan; *"tertakluk kepada fasal (2), (3) dan (4);*

- (a) *tiap-tiap warganegara adalah berhak bebas bercakap dan mengeluarkan fikiran,*
- (b) *semua warganegara adalah berhak berhimpun secara aman dan dengan tidak bersenjata,*
- (c) *semua warganegara adalah berhak menubuhkan persatuan."*

(namun begitu sekatan boleh dibuat oleh pihak berkuasa demi kepentingan keselamatan dan ketenteraman awam dalam negara). Perkara 10(2) perlembagaan.

kecuali dalam beberapa perkara mengenai hukum adat Orang Asli yang dipersetujui dan diamalkan sejak turun temurun di kalangan mereka. Umpamanya berkaitan hukuman denda yang dikenakan terhadap anggota masyarakatnya yang didapati melakukan kesalahan mengikut adat tradisi mereka.²

Oleh kerana penempatan masyarakat Orang Asli telah diisytiharkan sebagai kawasan selamat (bersih daripada ancaman komunis) sejak 2hb. Disember, 1989 serta adanya peruntukan yang memberikan kebebasan berhubung dan bergerak yang diberikan oleh undang-undang negara, maka masyarakat luar dari perkampungan mereka telah mula memasuki perkampungan Orang Asli. Mereka tersebut mendekati masyarakat Orang Asli dengan pelbagai tujuan antaranya untuk membuat kajian tentang kehidupan masyarakat Orang Asli, mengeksploitasi hasil-hasil hutan dan juga sebagai sasaran dakwah (Islam) atau diayah ugama-ugama (lain). Walau bagaimana pun pada hakikatnya samada orang luar atau Orang Asli sendiri, mereka masih tertakluk kepada undang-undang negara seperti Akta Orang Asli atau Akta 134 yang berkuatkuasa bagi melindungi, memajukannya dan menjamin kewujudannya tidak dieksploitasi oleh anasir atau pihak-pihak lain.

² Dalam sistem kehidupan masyarakat Orang Asli terdapat beberapa orang penting yang mempunyai kuasa dan pengaruh di kalangan mereka iaitu seorang ketua yang dinamakan "Tok Batin" atau penghulu yang bertanggungjawab ke atas ketenteraman hidup anak buahnya dan "Halaq" atau bomoh yang bertindak sebagai orang yang memandu cara hidup masyarakat Orang Asli, mengubati pesakit dan menghalau gangguan hantu jembalang. Tok Batin adalah ketua pentadbir dan juga ketua undang-undang dan pemegang adat dalam masyarakat Orang Asli. Jika terdapat sesuatu kesalahan yang dilakukan oleh anak buahnya, Tok Batin bersama orang-orang penting dalam masyarakatnya akan bermesyuarat untuk menetapkan bentuk hukuman yang patut dikenakan ke atas pesalah tersebut.

4.2 Pengislaman Dari Sudut Perlembagaan Malaysia

Perlembagaan Malaysia adalah suatu bentuk dokumen undang-undang tertinggi dan utama³ bagi negara ini yang dijadikan asas dan panduan oleh kerajaan untuk memerintah dan mentadbir negara. Di dalam perlembagaan tersebut dinyatakan bagaimana bentuk kerajaan yang memerintah, komponen-komponannya, ciri-ciri serta perkara-perkara asas dan dasar yang dijadikan tonggak pemerintahan negara. Termasuk juga perkara-perkara yang disentuh di dalam perlembagaan tersebut ialah mengenai Islam.

Perlembagaan tersebut diluluskan sebulat suara oleh Majlis Mesyuarat Undangan Tanah Melayu pada 11hb. Julai, 1957 dan pada 5hb. Ogos, 1957 pemilihan Yang Dipertuan Agong dan Timbalan Yang Dipertuan Agong yang pertama telah dijalankan mengikut Perlembagaan tersebut⁴. Perlembagaan ini lahir hasil daripada gagasan dan memorandum yang dibentuk oleh Perikatan yang dipimpin oleh YM Tunku Abdul Rahman Putra Al-Haj mendesak kerajaan British agar diberikan kemerdekaan kepada Persekutuan Tanah Melayu. Oleh itu satu suruhanjaya Perlembagaan yang diberi nama Suruhanjaya Reid⁵ telah dibentuk (atas nama Baginda Queen dan Raja-Raja Melayu) oleh kerajaan Britain untuk merangka

³ Perkara 4 perlembagaan Malaysia berbunyi: "*perlembagaan ini adalah undang-undang utama persekutuan dan apa-apa undang-undang yang berlawanan dengan perlembagaan ini hendaklah terbatal setakat mana yang berlawanan itu*".

⁴ Abdullah Ayub, Tan Sri Dato', *Cara Pemerintahan Tanah Melayu*, (Kuala Lumpur: Percetakan Dewan Bahasa Dan Pustaka, 1978) cet. 1, ed. 2. halaman: 37.

⁵ Suruhanjaya ini diberi nama sebagai suruhanjaya Reid bersempena nama Hakim Lord Reid yang dilantik oleh British mengetuai Suruhanjaya bagi membentuk perlembagaan Tanah Melayu. Suruhanjaya ini mengandungi pakar-pakar perlembagaan yang dilantik oleh Kerajaan Inggeris, Australia, India dan Pakistan dan diketuai oleh Lord Reid daripada United Kingdom. Nama-nama mereka itu ialah Hakim Lord Reid (pengerusi), Sir Ivor Jennings (Inggeris), Hakim Malik (India), Hakim Abdul Hamid (Pakistan) dan Sir William McKell (Australia). Tidak ada seorang pun anggotanya dari kalangan anak watan Persekutuan Tanah Melayu.

satu bentuk Undang-Undang Perlembagaan yang akan digunapakai oleh Tanah Melayu sekiranya diberikan kemerdekaan kelak.

Berbagai-bagai cadangan telah dikemukakan oleh suruhanjaya tersebut didalam kerangka membentuk perlembagaan. Cadangan-cadangan tersebut ada yang diterima oleh Jawatankuasa Kerja⁶ Persekutuan Tanah Melayu dan ada yang ditolak. Manakala ada pula cadangan, syor dan memorandum yang dicadangkan oleh berbagai-bagai pihak samada individu-individu (orang perseorangan), pertubuhan atau persatuan kepada Suruhanjaya Reid, termasuklah Perikatan.⁷ Demikian juga ada yang diterima dan ada yang tidak diterimanya. Di antara perkara yang ditolak oleh Suruhanjaya Reid ketika itu ialah cadangan untuk memasukkan peruntukan "Islam sebagai Ugama persekutuan". Walau bagaimana pun cadangan yang dikemukakan oleh Jawatankuasa Kerja tersebut akhirnya diterimapakai juga dengan jaminan bahawa ianya tidak sekali-kali menjejaskan hak-hak sivil orang-orang bukan Islam.

Umumnya, sejarah telah membuktikan bahawa usaha untuk memasukkan perkataan Islam dalam perlembagaan sudah pun menjadi isu yang hangat diperkatakan sejak cadangan awal penggubalan perlembagaan negara. Pada awalnya Suruhanjaya Reid tidak bersetuju memasukkan peruntukan Islam sebagai Ugama Persekutuan kerana pada anggapan mereka boleh menjejaskan hak-hak sivil dan

⁶ Rangka Perlembagaan ini telah dikaji pula oleh suatu jawatankuasa kerja yang terdiri daripada wakil-wakil kerajaan Perikatan, wakil Raja-Raja Melayu, dan wakil kerajaan Inggeris dengan dipengerusikan oleh Pesuruhjaya Tinggi. Sungguhpun kebanyakan daripada cadangan Suruhanjaya Reid itu diterima oleh Jawatankuasa Kerja tetapi ada juga beberapa cadangan yang ditolak oleh Jawatankuasa kerja itu dan begitulah sebaliknya.

⁷ Suruhanjaya Reid telah menerima sebanyak 131 memorandum dari berbagai pertubuhan dan orang perseorangan.

kebebasan beragama di kalangan orang-orang bukan Islam. Dalam laporan Suruhanjaya Reid di perenggan 169 mereka berkata:⁸

"There was universal agreement that if any such provision were inserted it must be made clear that it would not in any way affect the civil rights of the non-muslim. In the memorandum submitted by the Alliance it was stated - "the religion of Malaysia shall be Islam". The observance of this principle shall not impose any disability on non-muslim natives professing and practicing their religions and shall not imply that the state is not a secular state". There is nothing in the draft Constitution to affect the continuance of the present position in the states with regard to recognition of Islam or to prevent the recognition of Islam in the Federation by legislation or otherwise in any respect which does not prejudice the civil rights of individual non-Muslims. The majority of us think that it is best to leave the matter on this basis, looking to the fact that counsel for the rulers said to us "It is Their Highnesses" considered view that it would not be desirable to insert some declaration such as has been suggested that the muslim faith or Islamic faith be the established religion in the Federation. Their Highnesses are not in favour of such a declaration being inserted and that is a matter of specific instruction in which I myself have played very little part".⁹

⁸ Mohamed Suffian, Tun. H.P.Lee, F.A.Trindade, *The Constitution Of Malaysia, Its Development: 1957-1977*, (Singapore: Dainippon Tien Wah (Pte) Ltd.1978) ed. 1. halaman:48 .

⁹ Terjemahannya: "Kami telah menimbangkan soal samada perlu diadakan kenyataan dalam perlembagaan yang bermaksud Islam hendaklah menjadi ugama Negara. Telah dipersetujui oleh semua pihak bahawa jika mana-mana peruntukan seperti itu dimasukkan dalam perlembagaan hendaklah dijelaskan bahawa ia tidak sekali-kali menjejaskan hak-hak sivil orang-orang bukan Islam. Dalam memorandum yang dikemukakan oleh Perikatan telah disebut Ugama Persekutuan hendaklah Islam. Peruntukan prinsip ini tidak akan mengenakan apa-apa hilang upaya ke atas rakyat bukan Islam menganuti dan mengamalkan Ugama mereka sendiri dan tidak membayangkan bahawa negara bukan negara sekular.. Tidak terdapat apa-apa dalam draf perlembagaan itu yang menyentuh penerusan keadaan dalam negeri-negeri mengenai pengiktirafan Islam atau yang menghalang pengiktirafan Islam dalam persekutuan melalui petruandangan atau cara-cara lain dalam apa-apa keadaan yang tidak memudaratkan hak-hak sivil individu bukan Islam. Majoriti kami berpendapat ada paling baik meninggalkan perkara itu atas dasar itu, memandangkan kepada kenyataan bahawa peguam bagi raja-raja telah berkata kepada kami "Adalah pandangan yang telah dipertimbangkan oleh Duli-Duli Yang Maha Mulia bahawa tidak dikehendaki memasukkan perisytiharan seperti yang dicadangkan bahawa ajaran Ugama muslim atau ajaran Ugama Islam adalah Ugama yang ditetapkan bagi persekutuan. Duli-Duli Yang Maha Mulia tidak menyokong perisytiharan seperti itu dimasukkan dan ini adalah perkara arahan khusus di mana saya tidak banyak terlibat".

Namun, Hakim Abdul Hamid¹⁰ berpendapat bahawa perisytiharan seperti itu perlu dimasukkan seperti yang dicadangkan. Dalam cadangan beliau mengesyorkan oleh kerana cadangan yang dibuat tersebut adalah dibuat sebulat suara, ia harus diterima. Lagi pun peruntukan seperti itu telah pun terdapat di negeri-negeri dan apa yang perlu ialah hanya memindahkannya dari perlembagaan negeri ke perlembagaan persekutuan.

Cadangan Perikatan meletakkan Islam sebagai Ugama Negara tanpa menyekat kebebasan ugama-ugama lain dan tanpa menolak konsep negara sekular itu, dengan sokongan Hakim Abdul Hamid akhirnya telah diterima oleh Suruhanjaya Reid dan semangat dari syor tersebut termaktublah di dalam Perlembagaan Persekutuan Tanah Melayu, 1957 dan kemudiannya dalam Perkara 3(1) Perlembagaan Malaysia. Sungguhpun Perikatan telah menekankan bahawa Islam patut diisytiharkan di dalam Perlembagaan Persekutuan sebagai ugama "resmi" negara, tetapi ia tidak meminta supaya dimasukkan perisytiharan di dalam perlembagaan tersebut sebagaimana yang terdapat di dalam Perlembagaan Pakistan.¹¹ Dalam kertas putih berhubung dengan cadangan-cadangan perlembagaan ada dinyatakan sepertimana berikut;

"Telah dimasukkan di dalam Perlembagaan Persekutuan yang dicadangkan satu perisytiharan bahawa Islam adalah ugama Persekutuan. Ini tidak sekali-kali akan menjejaskan kedudukan Persekutuan sekarang sebagai sebuah Negara Sekular, dan tiap-tiap orang akan mempunyai hak untuk menganut dan mengamalkan ugamanya dan mempunyai hak untuk menyebarkan ugamanya walaupun hak yang terakhir ini tertakluk kepada mana-mana sekatan yang dikenakan oleh undang-undang negeri berhubung

¹⁰ Hakim Abdul Hamid adalah salah seorang anggota suruhanjaya Reid yang merupakan pakar undang-undang perlembagaan berasal dari Pakistan.

¹¹ Perkara 1, Perlembagaan Pakistan memperuntukkan, "*Pakistan shall be a Federal Republic to be known as the Islamic Republic of Pakistan*".

dengan penyebaran mana-mana doktrin atau kepercayaan ugama di kalangan orang-orang Islam”

Peruntukan “Islam sebagai Ugama Persekutuan” pada mulanya juga mendapat tentangan dari Raja-Raja Melayu kerana menerusi penasihat-penasihat perlembagaan Raja-Raja, mereka berpendapat bahawa andainya Persekutuan mempunyai ugama resmi, logiknya Ketua Persekutuan yang dicadangkan akan dengan sendirinya menjadi ketua Ugama di seluruh Persekutuan dan ini akan menjejaskan kedudukan Raja-Raja di tiap-tiap negeri sebagai Ketua Ugama Islam. Keraguan di kalangan Raja-Raja Melayu telah dihapuskan oleh perikatan bila ia menerangkan bahawa tujuan dijadikan Islam sebagai ugama negara adalah semata-mata untuk tujuan upacara (*ceremonial purposes*), misalnya membolehkan doa pada upacara-upacara rasmi dilakukan secara Islam seperti upacara pertabalan Yang Dipertuan Agong, Hari Kemerdekaan dan lain-lain.¹²

Setelah persetujuan dicapai oleh Suruhanjaya Reid itu, maka tercatatlah dalam perlembagaan perkara 3 (1) mengenai kedudukan Ugama Islam. Perkara 3(1) Perlembagaan Persekutuan memperuntukkan bahawa :“Islam ialah ugama bagi Persekutuan, tetapi ugama-ugama lain boleh diamalkan dengan aman damai di mana-mana bahagian Persekutuan”.

Perlembagaan Malaysia tidak mengandungi tafsiran perbahasan “ugama”. Pengertian Islam tidak terdapat dalam tafsiran undang-undang (perkara 160, perlembagaan) dan tidak dijelaskan. Cuma ianya diterangkan di dalam senarai 2, Jadual Kesembilan sebagai menjelaskan perkara-perkara yang termasuk di dalam

¹² Abdul Samat Musa, “Kedudukan Islam Dalam Perlembagaan Persekutuan”, *Dewan Masyarakat*, 15 Julai, 1980, hal:47.

skop pelaksanaan Islam mengenai Undang-Undang Diri dan Keluarga Islam (*family law*) sahaja. Ianya dimasukkan ke dalam senarai negeri. Dalam Jadual Kesembilan, Senarai 2 (senarai Negeri), Perlembagaan Malaysia menyenaraikan Hukum Syarak dan Undang-Undang Diri dan Keluarga bagi orang yang menganut ugama Islam yang akan mempunyai bidangkuasa hanya ke atas orang-orang yang menganut ugama Islam dan hanya mengenai perkara-perkara yang termasuk di dalam penyenaraian tersebut sahaja. Di dalam senarai ini juga dinyatakan kuasa Negeri untuk mengadakan undang-undang bagi mengawal pengembangan iktiqad dan kepercayaan antara orang-orang yang menganut ugama Islam dan menentukan hukum syarak dan iktiqad dan adat istiadat Melayu.

Manakala Islam pula ialah suatu cara hidup yang disebut oleh al-Quran sebagai "*ad-din*" (الدين). Firman Allah s.w.t yang berbunyi:

"ان الدين عند الله الاسلام"

Maksudnya: "*Sesungguhnya ad-din (ugama) di sisi Allah adalah Islam*" (Surah Ali Imran ayat: 19)

Pengertian "Islam" sebagai "*ad-din*" secara umumnya membawa maksud Islam ialah merupakan suatu tatacara hidup yang lengkap dan menyeluruh.¹³

Oleh itu secara idealnya ialah bilamana diperuntukkan bahawa "Islam adalah ugama bagi persekutuan" bermakna orang-orang Islam berhak memberi makna yang lebih luas mengenai peruntukan tersebut agar merangkumi semua aspek kehidupan.

¹³ Universiti Kebangsaan Malaysia, *Jurnal Islamiyyat*, (Kuala Lumpur: Penerbit Universiti Malaya, 1977) jld.1, halaman:7. Syed Muhammad al-Naqui al-Attas, *Islam: The Concept of Religion and The Foundation of Ethics and Morality*, (Kuala Lumpur: Art Printing Works Sdn. Bhd., 1976) ed.1 halaman:2-3

muslim yang dijelaskan di dalam al-Quran dan al-sunnah yang membawa pengertian Islam sebagai “*ad-din*”.

Demikian juga apabila disebut ugama-ugama lain boleh diamalkan dengan aman damai di mana-mana bahagian Persekutuan, orang-orang bukan Islam juga mendakwa bukan sahaja mereka diberi kebebasan mengamalkan kepercayaan dan upacara-upacara ugama mereka, malah termasuk juga mengamalkan cara hidup mereka.

Perlu diingat bahawa Perlembagaan Negara bukanlah semata-mata sebagai suatu dokumen undang-undang bertulis, malah ianya juga adalah suatu kontrak sosial yang telah dipersetujui oleh semua kaum dan ugama di Malaysia semasa menuntut kemerdekaan negara dahulu.

Selain daripada memahami perkara 3 mengenai ‘Islam’ dalam perlembagaan hendaklah juga kita memahami perkara 11 iaitu berkaitan kebebasan beragama. Dari sini kita dapat menerokai sejauhmana pula pengislaman yang dimaksudkan di dalam perlembagaan. Perkara 11 Perlembagaan menyebutkan: “Tiap-tiap orang adalah berhak menganuti dan mengamalkan ugamanya dan tertakluk kepada fasal (4), mengembangkan ugamanya”.

Apabila kita baca perkara 11 dalam perlembagaan, soal yang timbul dengan serta merta ialah apakah makna perkataan “berhak menganuti dan mengamalkan ugamanya” yang terkandung di dalam perkara 11 tersebut (“*the right to profess and*

practise his religion”). Pada pandangan Hakim Datuk Hashim Yeop A. Sani,¹⁴ beliau berpendapat bahawa fasal (4) dapat memperkuat lagi kedudukan istimewa agama Islam sebagai agama Negara (perkara 3(1) dan hak negeri-negeri membuat undang-undang menyentuh orang-orang yang menganuti dan mengamalkan agama Islam (Jadual Kesembilan). Suruhanjaya Reid telah merujuk perkara tersebut seperti berikut:

“Tiap-tiap orang dalam Negara ini hendaklah diberi hak menganuti dan mengamalkan agamanya sendiri dan hak mengembangkan agamanya sungguhpun hak yang kedua ini akan tertakluk kepada apa-apa sekatan yang dibuat oleh undang-undang Negeri untuk menyekat perkembangan agama-agama yang lain daripada Islam kepada orang-orang yang beragama Islam”.

Oleh itu, peruntukan tersebut jelas menunjukkan bahawa orang-orang Islam berhak menganuti, mengembangkan dan mengamalkan agamanya, iaitu Islam sebagai cara hidup mereka. Orang Islam boleh mengembangkan agamanya dengan erkata Islam boleh disampaikan kepada komuniti bukan Islam samada melalui individu-individu atau pun perantaraan media dakwah. Orang Islam boleh berdakwah kepada orang bukan Islam dan melaksanakan Islamisasi (tertakluk kepada peruntukan yang diberi), tetapi orang bukan Islam ditegah (melalui fasal (4) mengembangkan agama mereka, (mendakwah atau mempropagandakannya) kepada orang-orang Islam dan tertakluk kepada undang-undang yang digubal di peringkat Negeri berkaitan kawalan dan sekatan pengembangan agama bukan Islam di dalam fasal 4. Fasal (4) menyebutkan Undang-undang boleh dibuat untuk mengawal dan menyekat pengembangan apa-apa iktiqad atau kepercayaan agama antara orang-orang yang menganuti agama Islam. Perkara 11(4) Perlembagaan Malaysia

¹⁴ Hashim Yeop A. Sani, Datuk, “Islam Dalam Perlembagaan”, kertas kerja. Seminar Faraiddh Peringkat Kebangsaan, anjuran Jabatan Syariah, Fakulti Pengajian Islam, UKM, 4-5 Jun, 1983. hal:6

menyebutkan, "Undang-undang Negeri dan mengenai Wilayah-Wilayah Persekutuan Kuala Lumpur dan Labuan, Undang-undang Persekutuan boleh mengawal atau menyekat pengembangan apa-apa iktikad atau kepercayaan ugama"

Sehubungan dengan itu, beberapa negeri telah mengadakan undang-undang untuk menyekat pengembangan ugama-ugama lain di kalangan orang-orang Islam.¹⁵ Bagaimana pula dengan pengembangan ugama orang-orang bukan Islam di kalangan orang-orang bukan Islam? Umumnya undang-undang tidak menyebut perkara tersebut secara khusus. Berdasarkan perkara 11(4) Perlembagaan nampaknya Islam mempunyai kedudukan yang lebih baik dari ugama-ugama lain berhubung dengan kebebasan beragama yang antara lain meliputi kebebasan berdakwah di kalangan orang-orang bukan Islam. Sedangkan orang-orang bukan Islam hanya dibolehkan menyebar ugama mereka di kalangan orang-orang yang bukan Islam sahaja.

Menurut Islam, hak kebebasan beragama merupakan di antara beberapa hak asasi "*ahl al-dhimmah*" (اهل الذمة) antara orang-orang yang menganuti Ugama Islam yang diberikan perlindungan oleh Islam. Seseorang bukan Islam mempunyai kebebasan menganut sebarang kepercayaan mereka dan beribadat dalam lingkungan ugamanya.¹⁶ Setiap orang adalah bebas dengan ugamanya dan ia tidak akan dipaksa supaya menganut kepercayaan lain dan ia tidak akan ditekan dengan apa cara tekanan pun supaya ia berubah kepada ugama Islam. Dalam hal ini Islam telah meletakkan prinsipnya "تتركهم وما يدِينون" bahawa orang-orang bukan Islam dibiarkan

¹⁵ Umpamanya Kelantan telah mengadakan Undang-Undang berkenaan pada tahun 1981. Undang-undang tersebut ialah Enakmen Kawalan Dan Sekatan Pengembangan Ugama Bukan Islam 1981 (Enakmen Bilangan 11, tahun 1981).

¹⁶ Abdul Karim Zaydan, Dr, *Ahkam al-Zimmiyyin wa al-Musta'minin fi Dar al-Islam*, (Baghdad: Muassasah al-Risalah, 1982) halaman:95. Yusof al-Qardhawi, Dr, *Kedudukan Non-Muslim Dalam Negara Islam*, terj. Dr. Mat Saad Abd. Rahman, (Kuala Lumpur: Percetakan Adabi Sdn. Bhd. 1985) ed. 1. halaman: 13

(ditinggalkan) mereka itu (iaitu, diberi kebebasan) bersama anutan agama mereka. Mereka boleh menganut dan mengamalkan agama mereka secara terpimpin dan terkawal serta tidak boleh menzahirkannya di kalangan orang-orang Islam, apatah lagi bertindak menyebarkan. ¹⁷

؛

Dasar kepada pemberian hak ini ialah firman Allah s.w.t:

لا اكره في الدين قد تبين الرشد من الغي

Maksudnya: *"Tidak ada paksaan untuk (memasuki) agama (Islam), sesungguhnya telah jelas jalan yang benar daripada yang salah"* (Surah al-Baqarah ayat: 256)

Dan firman Allah lagi;

اَفَاَنْتَ تَكْرَهُ النَّاسَ حَتَّى يَكُونُوا مُؤْمِنِينَ

Maksudnya: *"Maka apakah kamu (hendak) memaksa manusia supaya mereka menjadi orang-orang yang beriman"* (Surah Yunus ayat: 99)

Perlembagaan Malaysia juga memperuntukkan hak-hak berkenaan pelajaran (agama) antara kaum dan keturunan. Perkara 12(2) membenarkan tiap-tiap kumpulan agama menubuhkan dan menyelenggarakan institusi-institusi untuk pelajaran kanak-kanak dalam agama kumpulan itu sendiri dan membenarkan Kerajaan Persekutuan atau Negeri menubuhkan atau menyelenggarakan institusi-institusi Islam serta memberi bantuan kewangan bagi maksud berkenaan. Perkara 12(2) memperuntukkan bahawa;

"Tiap-tiap kumpulan agama adalah berhak menubuhkan dan menyelenggara institusi-institusi untuk pelajaran kanak-kanak dalam agama kumpulan itu sendiri, dan tidaklah boleh ada pembedaan semata-mata oleh sebab agama dalam mana-mana undang-undang berkaitan dengan institusi-institusi itu atau dalam pentadbiran mana-mana undang-undang itu; tetapi

¹⁷ ibid.

adalah sah bagi Persekutuan atau sesuatu negeri menubuhkan atau menyenggara institusi-institusi Islam atau mengadakan atau membantu dalam mengadakan ajaran dalam ugama Islam dan melakukan apa-apa perbelanjaan sebagaimana yang diperlu bagi maksud itu."

Dalam hal tersebut, kedudukan Islam sekali lagi mempunyai keistimewaannya, iaitu kerajaan boleh mengadakan peruntukan kewangan kepada mana-mana agensi atau pertubuhan Islam. Perlembagaan memperuntukkan ruang yang jelas bagi membolehkan kerajaan memerintah memberi bantuan kewangan yang sewajarnya untuk program-program dan agenda Islam.

Dari segi memberi pengajaran Islam kepada orang-orang Islam pula, kerajaan Persekutuan dan negeri diberi kelebihan dan keistimewaan melalui peruntukan tersebut bagi menyediakan perbelanjaan-perbelanjaan untuk agensi-agensinya atau badan-badan berkaitan menyampaikan ajaran Islam.

Sehubungan dengan itu, peruntukan ini telah memberi ruang kepada kerajaan untuk mewajibkan matapelajaran ugama Islam diajar di sekolah-sekolah kebangsaan atau sekolah-sekolah aliran Cina dan India mengikut bilangan murid yang ditentukan oleh Kementerian Pendidikan. Seksyen 36 dan 37 Akta Pelajaran 1961 telah mewajibkan mana-mana sekolah yang menerima bantuan kerajaan supaya memperuntukkan pengajaran ugama Islam kepada pelajar-pelajar yang beragama Islam dengan syarat jumlah pelajar di sekolah berkenaan tidak kurang daripada lima belas orang. Segala perbelanjaan bagi pengajaran di sekolah-sekolah berkenaan adalah ditanggung oleh kumpulan wang yang dikeluarkan oleh Kerajaan Persekutuan.

Bagi masyarakat awam pula kerajaan telah menyediakan kelas-kelas pengajian Uagama Islam secara tersusun di masjid-masjid dan surau di seluruh negara dengan mengadakan kelas-kelas pengajian Takmir Masjid dan Surau.¹⁸ Orang awam boleh mempelajari intipati ajaran agama Islam melalui guru-guru Takmir yang dilantik oleh kerajaan untuk mengajar di masjid-masjid berkenaan selain daripada mengikuti program-program yang disusun dan diatur diperingkat negeri seperti kursus-kursus, seminar dan kelas-kelas agama yang dianjurkan oleh Jabatan Hal Ehwal Uagama Islam Negeri dan Majlis Uagama Islam Negeri.

Malah Dasar Penerapan Nilai-nilai Islam yang diperkenalkan oleh kerajaan Persekutuan adalah juga merupakan suatu agenda yang lahir dari semangat Perlembagaan yang telah memperuntukkan beberapa keistimewaan mengenai Islam dan pembangunan Infrastruktur Islam sepertimana yang dibincangkan tadi. Dasar Penerapan Nilai-Nilai Islam dalam pentadbiran kerajaan memberi peluang kepada kerajaan untuk memupuk dan membina barisan pegawai dan kakitangan yang bekerja berteraskan nilai-nilai murni yang universal yang diterima oleh orang ramai samada beragama Islam atau tidak. Di samping itu pihak kerajaan juga dapat mengatitkan program-program pengajian Islam di kalangan anggota dan kakitangannya.

¹⁸ Kelas Takmir adalah kelas pengajian agama Islam bagi orang awam yang dianjurkan bersama oleh Kerajaan persekutuan dengan kerjasama kerajaan negeri melalui Jabatan Kemajuan Islam Malaysia (JAKIM) dan Jabatan Hal Ehwal Uagama Islam atau Majlis Agama Islam Negeri-Negeri. Kelas ini diadakan di masjid-masjid dan surau di seluruh negara sejak di lancarkan Rancangan Takmir Masjid dan Surau pada tahun 1985. Tenaga-tenaga pengajar disediakan oleh negeri berkenaan dan bayaran elaun mengajar dibiayai oleh Kerajaan Persekutuan melalui JAKIM.

Ekoran daripada Dasar Penerapan Nilai-Nilai Islam yang diperkenalkan oleh kerajaan pada tahun 1985 tersebut, maka pada tahun 2001 pula satu pekeliling¹⁹ panduan mengadakan kelas-kelas pengajian atau ceramah-ceramah di jabatan-jabatan kerajaan telah dikeluarkan oleh pihak kerajaan bagi membolehkan ketua-ketua Jabatan kerajaan membuka kelas-kelas pengajian Ugama Islam di tempat mereka masing-masing dengan lebih teratur, tersusun dan bersistematik. Dengan adanya pekeliling ini, ketua-ketua Jabatan Kerajaan juga dapat menyediakan peruntukan kewangan bagi tujuan tersebut serta menjadikannya sebagai sebahagian daripada program setiap jabatan berkenaan.

Namun begitu kerajaan atau mana-mana perbadanan atau pertubuhan tidak dibenarkan oleh Perlembagaan Negara untuk mewajibkan pengajaran ugama tersebut kepada orang-orang bukan Islam atau sebaliknya.

Perkara 12(3) Perlembagaan melarang daripada mewajibkan apa-apa ajaran ugama, upacara atau sembahyang sesuatu ugama yang lain daripada ugamanya. Kerajaan atau mana-mana orang, individu-individu atau perbadanan (pertubuhan) tidak boleh memaksa mana-mana orang atau individu daripada mengikuti ajaran ugama, upacara atau sembahyang sesuatu ugama yang lain daripada ugamanya sendiri. Perkara 12(3) menyebutkan;

“Tiada sesiapa pun boleh diwajibkan menerima ajaran-ajaran mengenai apa-apa ugama atau mengambil bahagian dalam apa-apa upacara atau sembahyang sesuatu ugama yang lain daripada ugamanya sendiri”.

¹⁹ Lihat lampiran H

Peruntukan tersebut adalah selaras dengan semangat al-Quran, surah Yunus, ayat:99 tadi yang melarang daripada memaksa seseorang itu memeluk ugama Islam kerana sudah jelas jalan yang benar daripada jalan yang salah. Orang-orang Islam hanya perlu menyampaikan seruan Islam agar orang-orang bukan Islam dapat memahami ajaran Islam yang sebenar dan terpulanglah kepada mereka untuk menerimanya atau sebaliknya.

Beberapa kes-kes berikut dapat menjelas dan mentafsirkan sejauh manakah maksud pengislaman yang diperuntukkan di dalam Perlembagaan dan setakat manakah dan pada perkara apakah yang ianya boleh dikuatkuasakan.

Dalam kes *Che Omar bin Che Soh lwn. Pendakwa Raya*²⁰ hujjah yang dibuat bagi pihak perayu-perayu ialah hukum mati mandatori bagi kesalahan mengedar dadah berbahaya dan memiliki senjata api adalah bertentangan dengan ajaran Islam dan oleh kerana itu terbatal. Dihujjahkan bahawa oleh kerana Islam adalah Ugama Persekutuan, hukuman mati mandatori yang dikenakan kepada kesalahan itu yang bukan kesalahan hudud atau qisas mengikut undang-undang Islam adalah berlawanan dengan ajaran Islam dan oleh kerana itu tidak sah mengikut perlembagaan. Sungguhpun Tun Salleh Abas, Ketua Hakim Negara ketika itu apabila memberikan penghakiman telah berkata tidak syak Islam bukan hanya kumpulan kepercayaan dan upacara ugama sahaja bahkan adalah cara hidup yang lengkap termasuk semua bidang amalan manusia samada peribadi atau umum, mengenai perundangan, politik, ekonomi, sosial, kebudayaan, moral, kehakiman dan cara mengatur semua cara hidup termasuk hukum-hukum dan akhlak semuanya berpandukan kepada wahyu dari

²⁰ (1998) 2 MLJ 55

Peruntukan tersebut adalah selaras dengan semangat al-Quran, surah Yunus, ayat:99 tadi yang melarang daripada memaksa seseorang itu memeluk agama Islam kerana sudah jelas jalan yang benar daripada jalan yang salah. Orang-orang Islam hanya perlu menyampaikan seruan Islam agar orang-orang bukan Islam dapat memahami ajaran Islam yang sebenar dan terpulanglah kepada mereka untuk menerimanya atau sebaliknya.

Beberapa kes-kes berikut dapat menjelas dan mentafsirkan sejauh manakah maksud pengislaman yang diperuntukkan di dalam Perlembagaan dan setakat manakah dan pada perkara apakah yang ianya boleh dikuatkuasakan.

Dalam kes *Che Omar bin Che Soh lwn. Pendakwa Raya*²⁰ hujjah yang dibuat bagi pihak perayu-perayu ialah hukum mati mandatori bagi kesalahan mengedar dadah berbahaya dan memiliki senjata api adalah bertentangan dengan ajaran Islam dan oleh kerana itu terbatal. Dihujahkan bahawa oleh kerana Islam adalah Agama Persekutuan, hukuman mati mandatori yang dikenakan kepada kesalahan itu yang bukan kesalahan hudud atau qisas mengikut undang-undang Islam adalah berlawanan dengan ajaran Islam dan oleh kerana itu tidak sah mengikut perlembagaan. Sungguhpun Tun Salleh Abas, Ketua Hakim Negara ketika itu apabila memberikan penghakiman telah berkata tidak syak Islam bukan hanya kumpulan kepercayaan dan upacara agama sahaja bahkan adalah cara hidup yang lengkap termasuk semua bidang amalan manusia samada peribadi atau umum, mengenai perundangan, politik, ekonomi, sosial, kebudayaan, moral, kehakiman dan cara mengatur semua cara hidup termasuk hukum-hukum dan akhlak semuanya berpandukan kepada wahyu dari

²⁰ (1998) 2 MLJ 55

Allah yang terdapat di dalam al-Quran dan al-Hadith. Akan tetapi beliau bertanya adakah itu maksud atau makna Islam yang dimaksudkan oleh penggubal Perlembagaan itu?

Dalam hal ini beliau telah kembali merujuk kepada sejarah kemasukan British di Malaysia sebagai penjajah yang mana mereka telah membahagikan agama kepada dua jenis, iaitu pertama dari segi peribadi dan keduanya dari segi awam. Dalam semua perkara awam termasuk undang-undang pentadbiran dan kehakiman, mereka telah mengenepikan Islam dan mengikut cara yang sekular. Oleh kerana itu hanya undang-undang Islam mengenai keluarga dan warisan telah dibenarkan dikenakan dan itu pun hanya kepada orang-orang Islam. Hasil daripada masa penjajahan British itu undang-undang Islam telah diasingkan dalam lingkungan yang sempit mengenai Undang-undang perkahwinan, perceraian dan pewarisan. Inilah makna Islam yang dimaksudkan oleh penggubal Perlembagaan ketika itu. Oleh itu perkara 3 Perlembagaan tidak boleh digunakan sebagai hujjah untuk mengatakan hukuman mati bagi kesalahan mengedar dadah berbahaya atau mana-mana kesalahan lain tidak sah kerana berlawanan dengan Islam dan oleh kerana itu berlawanan dengan Perlembagaan.

Menurut pandangan Tan Sri Profesor Ahmad Ibrahim, di dalam kes tersebut, Salleh Abas, KH dalam keputusannya telah mengatakan bahawa tidak syak lagi Islam bukan hanya kumpulan dogma dan upacara agama sahaja akan tetapi Islam adalah ad-din, cara hidup yang lengkap yang merangkumi semua bidang kegiatan manusia, samada peribadi atau umum, perundangan, politik, ekonomi, sosial, kebudayaan, moral dan keadilan. Cara peraturan hidup ini dengan segala ajaran dan

nilai moralnya adalah berasaskan kepada wahyu Ilahi yang disampaikan melalui Rasul-Rasul dan yang akhir sekali ialah terdapat di dalam al-Quran dan Rasul yang akhir ialah Nabi Muhammad s.a.w. dan sunnah beliau adalah sangat dihormati dan dipatuhi, tetapi agak malang bagi kita (kata beliau) walau bagaimana pun Hakim Yang Arif tidak menggunakan makna ini akan tetapi telah merujuk kepada makna yang diberikan oleh penjajah British pada masa-masa penjajahan dan sebelum Perlembagaan itu diadakan dalam mentafsirkan makna "Islam" dalam perkara 3 Perlembagaan.

Dalam kes *Teoh Eng Huat lwn. Kadhi Pasir Mas*²¹ soalnya samada seorang gadis Cina berumur 17 tahun 8 bulan berhak memeluk Ugama Islam tanpa pengetahuan dan persetujuan bapanya. Di Mahkamah tinggi telah diputuskan oleh kerana gadis Cina itu memeluk Ugama Islam dengan sukarelanya dan tidak dipaksa oleh sesiapa dia berhak memeluk Ugama Islam mengikut perkara 11(1) Perlembagaan Malaysia yang memperuntukkan "Semua orang-orang berhak menganut dan mengamalkan Ugamanya dan tertakluk kepada fasal (4) menyebarkannya".

Akan tetapi apabila rayuan telah dibuat oleh bapanya ke Mahkamah Agong, Abdul Hamid, Ketua Hakim Negara pada masa itu telah merujuk kepada Perlembagaan Malaysia dan khususnya perkara 3 yang menyebut Islam adalah Ugama Persekutuan dan juga merujuk kepada pendapat Suruhanjaya Reid mengenai perkara itu. Seperti yang dinyatakan tadi Suruhanjaya Reid tidak menyokong diadakan peruntukan seperti perkara 3. Hakim yang Arif mengatakan pada asas iaitu

²¹ (1990) 2 MLJ 301

perlembagaan kita digubal dan diisytiharkan (sedemikian). Beliau seterusnya merujuk kepada perkara 12(3) dan (4) Perlembagaan yang memperuntukkan: (3) “tiada sesiapa pun boleh diwajibkan menerima ajaran-ajaran mengenai apa-apa ugama atau mengambil bahagian dalam apa-apa upacara atau sembahyang sesuatu ugama yang lain daripada ugamanya sendiri”. Dan fasal (4) “Bagi maksud fasal (3) ugama bagi seseorang yang berumur kurang daripada lapan belas tahun adalah ditetapkan oleh ibubapa atau penjaganya”.

Sungguhpun fasal (4) itu menyebut untuk maksud fasal (3) iaitu mengenai pelajaran ugama di sekolah, Hakim yang Arif itu telah menggunakan fasal tersebut untuk memutuskan seorang ibubapa atau penjaga berhak menentukan ugama seorang yang belum dewasa.

Demikian juga dalam kes *Menteri Hal Ehwal Dalam Negeri lwn. Jamaludin*²² (1989)1 MLJ 418. Mengikut faktanya Jamaludin adalah asalnya seorang Melayu beragama Islam telah memeluk Ugama Kristian dan telah cuba memasukkan beberapa orang Melayu ke dalam Ugama Kristian dan telah berjaya memasukkan seramai enam orang Melayu ke Ugama Kristian. Dia telah ditahan di bawah Akta Keselamatan Dalam Negeri dan telah merayu kepada Mahkamah. Mahkamah Tinggi telah memutuskan alasan untuk penahanan itu tidak sah kerana kebebasan ugama orang itu telah diganggu. Rayuan kepada Mahkamah Agong juga telah ditolak. Di kedua-dua Mahkamah tersebut hakim-hakimnya telah menegaskan hak orang itu menganuti dan mengamalkan ugamanya. Malangnya Mahkamah-mahkamah tersebut

²² (1989) 1 MLJ 418

tidak menyentuh samada orang itu berhak menyebarkan ugamanya kepada orang-orang Islam.

Mengikut kes *India Rev. Stanislaus v. State of Madhya Pradesh*²³ AIR 1977 S.C. 908 telah menyebut hak menyebarkan agama tidak termasuk memasukkan orang lain kepada agama orang itu kerana jika seseorang sengaja berusaha memasukkan orang lain kepada ugamanya dan bukan hanya berusaha menyampaikan atau menyebarkan ajaran agama itu, ini akan menjejaskan hak kebebasan kepercayaan orang itu.

Satu lagi kes yang menarik berkaitan pengislaman yang perlu diketengahkan dalam penulisan ini ialah kes *Dalip Kaur lwn. Pegawai Polis , Bukit Mertajam* (1982)1MLJ 1; (1982) 8 JH 306 perayu telah memohon deklarasi bahawa anak lelakiinya pada masa ia meninggal dunia pada 3 Oktober, 1991 bukan seorang Islam dan atau ia telah keluar daripada agama Islam dan untuk deklarasi lanjutan bahawa ia berhak mendapat mayat si mati itu. Si mati telah dilahirkan sebagai seorang Sikh dan dididik mengikut agama Sikh. Ia telah memeluk Agama Islam pada 1 Jun, 1991 di hadapan Kadhi Daerah Kulim dan kemasukannya dalam Islam telah didaftarkan mengikut seksyen 139 Enakmen Pentadbiran Agama Islam, 1962, Kedah. Perayu telah berhujah bahawa selepas si mati memeluk Agama Islam ia telah melalui Deed Poll pada 9 September, 1991 menolak Agama Islam dan kembali kepada amalan kepercayaan Sikh. Juga diujahkan bahawa si mati telah diterima balik ke agama Sikh oleh seorang padri Sikh dan si mati selalu hadir sembahyang di kuil Sikh. Dihujahkan juga bahawa si mati terus memakan babi dan tidak berkhatan. Ada

²³ AIR 1977 S.C.908

keterangan yang diberi bahawa si mati telah bertunang dengan seorang perempuan Islam dan perkahwinan mereka telah ditetapkan pada 15 November, 1991.

Di dalam perbicaraan di hadapan Mahkamah Tinggi, Yang Arif Pesuruhjaya Kehakiman, Dato' Abdul Hamid bin Haji Mohamad telah memutuskan bahawa tandatangan di deed poll itu bukan tandatangan si mati dan beliau juga menolak keterangan padri Sikh dan abang si mati mengenai penerimaan semula si mati ke ugama Sikh dan kehadirannya sembahyang di kuil Sikh. Beliau memutuskan bahawa si mati adalah seorang Islam semasa ia meninggal dunia, Perayu telah membuat rayuan.

Apabila rayuan itu didengar Mahkamah Agong telah menghantar kes itu balik ke Mahkamah Tinggi supaya Yang Arif Pesuruhjaya Kehakiman merujuk beberapa soalan mengenai hukum Syara' yang timbul kepada Jawatankuasa fatwa Kedah. Ini telah dibuat dan selepas mendapat jawapan daripada Jawatankuasa Fatwa itu Yang Arif Pesuruhjaya Kehakiman telah mengesahkan pendapat dan keputusannya. Perayu telah membuat rayuan. Diputuskan: 1) Yang Arif Pesuruhjaya Kehakiman berhak menerima jawapan-jawapan daripada Jawatankuasa Fatwa kepada soalan-soalan yang dikemukakan kepada mereka dan yang mana telah dipersetujui oleh semua pihak. Jawatankuasa Fatwa berpendapat bahawa si mati adalah seorang Islam kerana ia telah disabit keislamannya dengan ia mengucap dua kalimah syahadah di hadapan Kadi seperti yang tercatat di dalam surat ikrar orang yang masuk Islam dan berkekalan Islamnya kerana tidak ada hukuman dari mana-mana Mahkamah Syariah Negeri Kedah yang mensabitkan ia terkeluar daripada Ugama Islam. 2) Yang Arif Pesuruhjaya Kehakiman telah menimbang semua keterangan di hadapannya dan

telah membuat beberapa pendapatnya yang teguh dan yang tidak boleh dikatakan berlawanan dengan tekanan beratnya keterangan. Mahkamah Rayuan tidak seharusnya mengganggu pendapat-pendapat fakta hakim yang membicarakan kes itu yang telah melihat dan mendengar saksi-saksi dan membuat taksiran mengenai kebolehpercayaan dari kesan keterangan yang diberi. Beliau telah tidak menyalaharah diri didalam perkara undang-undang dan fakta.

Dalam keputusannya Mohamed Yusuf HMA Mohamed yang menyokong keputusan Hashim Yeop Sani, Hakim Besar telah berkata: "Adalah jelas daripada kenyataan penghakiman yang dibuat oleh Yang Arif Pesuruhjaya Kehakiman bahawa keputusan mengenai persoalan samada seseorang itu masih beragama Islam atau telah keluar daripada agama Islam sebelum mati ialah persoalan yang melibatkan Hukum Syara' yang memerlukan penelitian serius dalam pentakrifan yang betul mengenai Hukum Syara' itu. Tanpa nas yang sah untuk menyokong hujah-hujah itu adalah tidak mencukupi untuk mengatakan bahawa samada masih wujud pra syarat sebelum seseorang itu menjadi Islam atau sekiranya si mati telah dibuktikan telah bersembahyang di kuil Sikh, maka ia sudah semestinyalah seorang murtad. Dalam persoalan dalam kes ini, pada pandangan saya tidak boleh ditentukan melalui penggunaan fakta secara mudah sebagaimana yang dibuat oleh Yang Arif Pesuruhjaya Kehakiman semata-mata atas alasan kesahihan dan keberkaitan bukti mengikut undang-undang sivil. Isu yang sebegitu serius pada pandangan saya berkehendakkan perhatian oleh juru pakar yang berilmu dan berkelayakan dalam hukum Syara'. Melihat kepada keadaan ini, maka adalah mustahak supaya pemutusan persoalan yang menjadi isu dalam kes ini berkehendakkan perhatian yang mendalam mengenai hukum Syara' oleh pakar-pakar yang terlatih dan berkelayakan

berbuat demikian. Forum yang layak untuk berbuat demikian ialah Mahkamah Syariah.

Namun begitu maksud sebenar pengislaman menurut Perlembagaan yang merujuk kepada penafsiran yang dibuat oleh hakim-hakim persekutuan mengenai perkataan “Islam ialah Ugama bagi Persekutuan” tersebut amat tidak menepati kehendak Islam sebagai ‘*ad-din*’ (الدين), malah mereka itu tidak berani mengutarakan pandangan tersebut di dalam setiap kali penghakimannya yang menyentuh hal-hal pengislaman yang menjuruskan kepada pengertian Islam sebagai “*ad-din*”, atau sekurang-kurangnya (butiran) penghakiman yang berbentuk “*obiter dicta*” atau pandangan Hakim dalam kes-kes berkenaan perlu dinyatakan sejajar dengan kedaulatan Islam yang tertera di dalam perkara 3 perlembagaan tersebut.

Beberapa keputusan penghakiman terdahulu nampaknya masih terikat dengan pandangan Suruhanjaya Reid, pandangan orientalis Barat²⁴ dan pandangan-pandangan penjajah British ketika itu, sedangkan negara kita sudah pun mencapai kemerdekaan dan telah pun mempunyai kerajaan sendiri yang memiliki kedaulatan ke atas negaranya samada dalam negeri mahu pun luar negara. Itulah sebenar-benar erti kemerdekaan di dalam sesebuah negara. Ertinya kita sepatutnya mempunyai acuan sendiri dalam membuat tafsiran undang-undang dan tidak tunduk atau takut kepada mana-mana tekanan atau pendapat, lebih-lebih lagi yang kelihatan jelas bertentangan dengan Islam. Malangnya di dalam beberapa kes yang berkaitan telah

²⁴ Mengikut tafsiran L.A Sheridan dan Harry E. Groves perbincangan “*Islam ialah ugama bagi Persekutuan*” yang terkandung dalam perkara 3(1) itu tidak mempunyai apa-apa kesan (akibat) dari segi undang-undang dan tujuan peruntukan itu ialah hanya memperuntukkan bahawa segala istiadat dan upacara Persekutuan hendaklah dibuat mengikut adat atau upacara (rites) orang-orang Islam. Pendapat ini ditentang keras oleh Hakim Datuk Hashim Yeop A. Sani kerana tidak berasaskan kepada apa-apa peruntukan dalam Perlembagaan dan beliau menyifatkan tafsiran tersebut berjiwa “*crusader*” (anti Islam). Op.cit.

memberi makna yang sempit kepada peruntukan “Islam ialah Uagama bagi Persekutuan”.

Kesimpulannya, adalah jelas menunjukkan bahawa pengislaman dari sudut perlembagaan masih terbatas, kecuali setelah adanya pindaan terhadap perkara 121 (1A)²⁵ pada tahun 1988. Setelah pindaan terhadap perkara 121(1A) terdapat sedikit kemajuan terutama sekali dalam perkara-perkara berkaitan Mahkamah Syariah dan bidangkuasa eksklusifnya di mana Mahkamah sivil tidak lagi mengganggu kes-kes yang berkaitan dengannya. Umpamanya dalam kes *Mohamed Habibullah lwn. Faridah*²⁶. Namun begitu, pengislaman menurut perlembagaan masih dalam ruang lingkup yang sempit dan terbatas yang masih dibayangi oleh tafsiran-tafsiran dan pandangan-pandangan tradisional yang membelenggu mereka yang melaksanakan peruntukan-peruntukan berkaitan yang ada di dalam perlembagaan tersebut. Demikian juga dalam beberapa Akta lainnya seperti Akta Membaharui Undang-undang (Perkahwinan Dan Perceraian) 1976 juga tidak memihak kepada orang-orang Islam dan sebaliknya menguntungkan orang bukan Islam. Walau bagaimana pun sikap positif kepada Perlembagaan Persekutuan harus ada terutama pada perkara berkaitan pengislaman.

Hakikatnya, asas sudah diletakkan oleh pemimpin-pemimpin terdahulu dan terpulang kepada pentafsir, pelaksana dan pengamal undang-undang untuk mendominasi serta mengeksploitasi perkara 3(1) mengenai Islam dalam perlembagaan tersebut. Pandangan, pendapat, tafsiran dan keputusan para hakim-

²⁵ Peruntukan 121(1A) berbunyi: “Mahkamah-mahkamah yang disebutkan dalam fasal (1) tidaklah boleh mempunyai bidang kuasa berkenaan dengan apa-apa perkara dalam bidang kuasa Mahkamah Syariah.”

²⁶ (1992) 2 MLJ 793; (1992) 9 JH 23.

hakim yang selaras dengan kehendak Islam hendaklah disokong dan diperkuatkan pula oleh hakim-hakim berikutnya terutamanya di peringkat Mahkamah Rayuan (Mahkamah Agong). Sehubungan dengan itu suatu pembaharuan perlu dibuat dalam mentafsirkan undang-undang sedia ada atau perlu dimasukkan beberapa peruntukan yang jelas dan konkrit berkaitan Islam agar pengislaman dapat dijalankan dengan selesa selaras dengan perkara 3(1) yang telah meletakkan Islam sebagai agama Negara. Sudah sampai masanya negara kita mempunyai undang-undang lazimnya yang tersendiri yang mengambil kira faktor-faktor tempatan seperti agama, adat istiadat, budaya hidup tempatan dan yang lebih utamanya undang-undang Islam yang pernah dipakai dan diiktiraf sebagai suatu undang-undang di dalam negara ini suatu ketika dahulu. Kebergantungan kepada Undang-undang '*Common Law*' Inggeris perlu di kurangkan sedikit demi sedikit agar undang-undang lazim atau '*Common Law Malaysia*' yang berorientasikan Islam, adat resam dan kelaziman hidup masyarakat tempatan dapat di ketengahkan dan seterusnya menggantikan '*Common Law*' Inggeris yang didapati sudah tidak relevan lagi untuk diteruskan.

4.3 Pengislaman Dari Perspektif Undang-Undang Negeri

Undang-Undang yang digubal dan diluluskan di peringkat Negeri oleh Dewan Undangan Negeri mempunyai status dan kedudukan yang lebih rendah daripada Undang-Undang yang dibuat oleh Parlimen. Kuasanya adalah terhad setakat mana yang diberikan oleh peruntukan perlembagaan dan akta yang diluluskan oleh parlimen, termasuklah perkara-perkara yang berkaitan dengan pengislaman.

Dalam konteks tersebut, Perlembagaan sejak awal lagi telah meletakkan Islam sebagai salah satu perkara yang termasuk di dalam hak-hak negeri (Senarai Negeri). Di dalam Jadual Kesembilan, Senarai 2 Perlembagaan telah menggariskan secara terperinci perkara-perkara yang berkaitan pengislaman yang diberikan kuasa kepada negeri-negeri. Kenyataan tersebut berbunyi:

“Kecuali mengenai Wilayah-Wilayah Persekutuan Kuala Lumpur dan Labuan, Hukum Syara’ dan Undang-undang diri dan keluarga bagi orang yang menganut ugama Islam, termasuk Hukum Syara’ berhubung dengan mewarisi harta berwasiat dan tak berwasiat, pertunangan, perkahwinan, perceraian, maskahwin, nafkah, pengambilan anak angkat, taraf anak, penjagaan anak, pemberian, pembahagian harta dan amanah bukan khairat; wakaf Islam dan takrif serta peraturan mengenai amanah khairat dan khairat ugama, perlantikan pemegang-pemegang amanah dan perbadanan bagi orang-orang mengenai pemberian ugama Islam dan khairat, yaysan, amanah, khairat dan yaysan khairat yang dijalankan, kesemuanya sekali dalam negeri; adat istiadat Melayu; zakat fitrah dan Baitulmal atau hasil ugama Islam yang seumpamanya, masjid atau mana-mana tempat sembahyang awam untuk orang Islam, mengadakan dan menghukum kesalahan-kesalahan yang dilakukan oleh orang-orang yang menganut ugama Islam terhadap rukun-rukun Islam, kecuali mengenai perkara-perkara yang termasuk dalam senarai persekutuan; keanggotaan, penyusunan dan acara bagi mahkamah-mahkamah Syari’ah yang akan mempunyai bidangkuasa hanya ke atas orang-orang yang menganut ugama Islam dan hanya mengenai mana-mana perkara yang termasuk dalam perenggan ini, tetapi tidak mempunyai bidangkuasa mengenai kesalahan-kesalahan kecuali setakat yang diberi oleh undang-undang persekutuan; mengawal pengembangan iktikad dan kepercayaan antara orang-orang yang menganut ugama Islam; menentukan perkara-perkara hukum Syara’ dan iktikad dan adat istiadat Melayu.”

Daripada butiran tersebut, jelas menunjukkan bahawa kuasa negeri mengenai pengislaman telah ditetapkan oleh perlembagaan negara dan tidak boleh melampaui kuasa dan had yang telah diberikan tersebut. Kerajaan Negeri tidak boleh melaksanakan perkara-perkara berkaitan pengislaman yang bertentangan dengan peruntukan-peruntukan yang telah diberikan oleh perlembagaan negara. Oleh itu sebarang peruntukan yang dibuat diperingkat negeri oleh Dewan Undangan Negeri

yang melampaui Perlembagaan adalah dianggap sebagai "*ultra vires*" dan tidak sah untuk dilaksanakan.

Perlembagaan Negara telah meletakkan Raja-Raja atau Sultan sebagai ketua Ugama di negeri-negeri berkenaan. Oleh itu, Raja-Raja adalah ketua ugama bagi negeri-negeri yang mempunyai Raja atau Sultan.²⁷ Perkara 3(2) perlembagaan Malaysia memperuntukkan bahawa;

"Dalam tiap-tiap negeri melainkan negeri-negeri yang tidak mempunyai Raja, kedudukan Raja sebagai Ketua Ugama Islam dalam Negerinya secara dan setakat mana yang diakui dan diisytiharkan oleh perlembagaan Negeri itu, dan juga tertakluk kepada Perlembagaan Negeri itu, segala hak, keistimewaan, hak kedaulatan dan kuasa yang dinikmati olehnya sebagai Ketua Ugama Islam tidaklah tersentuh dan tercacat, tetapi dalam apa-apa perbuatan, amalan atau upacara yang telah dipersetujui oleh Majlis Raja-Raja supaya meliputi seluruh Persekutuan, maka tiap-tiap orang Raja lain hendaklah atas sifatnya sebagai ketua Ugama Islam membenarkan Yang Dipertuan Agong mewakilinya".

Berhubung dengan perkara tersebut, Undang-Undang Perlembagaan Tubuh Kerajaan Kelantan (Bahagian Pertama) telah memperuntukkan perkara (v) yang menyatakan bahawa Ugama Islam adalah Ugama bagi Negeri Kelantan dan perkara (vi) memperuntukan bahawa Ke bawah Duli Yang Maha Mulia Al-Sultan adalah Ketua Ugama Islam bagi Negeri Kelantan.

Tugas-tugasnya sebagai ketua ugama bagi negeri Kelantan, sepertimana yang diperuntukkan di dalam undang-undang Perlembagaan Tubuh Negeri Kelantan, Duli Yang Maha Mulia Al-Sultan telah mentadbir hal-hal berkaitan keugamaan di negeri

²⁷ Bagi negeri-negeri yang tidak mempunyai Raja atau Sultan (Melaka, P.Pinang, Sabah, Sarawak dan Wilayah Persekutuan Kuala Lumpur dan Labuan) Perlembagaan Persekutuan telah menetapkan bahawa Yang Dipertuan Agong adalah Ketua Ugama dalam negeri berkenaan. Lihat perkara 3(3) dan 3(5) perlembagaan Persekutuan.

ini melalui Majlis Ugama Islam dan Adat Istiadat Melayu Kelantan. Manakala Jabatan hal Ehwal Ugama Islam Kelantan pula diletakkan dibawah pentadbiran kerajaan negeri. Walau bagaimana pun segala aktiviti dan programnya adalah juga tertakluk kepada peruntukan undang-undang yang meletakkan bahawa Sultan sebagai ketua Ugama Islam bagi negeri ini.

Undang-undang negeri yang mempunyai kaitan secara langsung mengenai pengislaman²⁸ di negeri Kelantan ialah Enakmen Majlis Agama Islam Dan Adat Istiadat Melayu Kelantan 1994. Undang-Undang tersebut memperuntukkan dengan jelas mengenai cara-cara pengislaman, kuasa, perlindungan, dan pelaksanaannya di Negeri Kelantan.

4.4 Prosedur Pengislaman Menurut Enakmen Majlis Agama Islam Dan Adat Istiadat Melayu Kelantan

4.4.1 Pengenalan Enakmen Majlis Agama Islam Dan Adat Istiadat Melayu Kelantan

Enakmen Majlis Agama Islam Dan Adat Istiadat Melayu Kelantan 1994 adalah suatu undang-undang yang telah diluluskan oleh Dewan Undangan Negeri Kelantan pada 23hb. Mac, 1994. Enakmen ini merupakan undang-undang yang menggantikan Undang-Undang lama MAIK iaitu, Undang-Undang Majlis Agama Islam Dan Adat Istiadat Melayu No. 2 Tahun 1966. Undang-Undang ini telah dipinda pada tahun 1986 dan akhirnya dibentangkan dengan beberapa tambahan dan

²⁸ Iaitu, dalam konteks pengislaman orang-orang bukan Islam atau memeluk Ugama Islam yang dibincangkan dalam disertasi ini.

pengubahsuaian pada tahun 1994 yang dikenali sebagai Enakmen Majlis Agama Islam Dan Adat Istiadat Melayu Kelantan 1994.²⁹

Enakmen ini mempunyai VIII Bahagian dengan 146 seksyen kesemuanya. Antara lain Enakmen ini mengandungi Penubuhan dan memperbadankan Majlis Agama Islam dan Adat Istiadat Melayu Kelantan, Perlantikan Jemaah Ulama' dan Mesyuarat Majlis, Kuasa-kuasa Majlis dalam mengurus dan mentadbir Harta benda serta kewangan orang-orang Islam, seperti baitulmal, zakat dan fitrah, wakaf dan nazar, pungutan khairat dan kewangan.

Selain daripada peruntukan tersebut, terdapat peruntukan yang berkaitan dengan jaminan dan kawalan terhadap Agama Islam, pemelukan Agama Islam, kesalahan dan lain-lain. Di bawah peruntukan jaminan dan kawalan terhadap Agama Islam, ia mengandungi beberapa sub-seksyen seperti tenaga pengajar Agama Islam mesti bertauliah, mengelola dan meyelia guru Agama, larangan terhadap ajaran salah/sesat, takwim Islam, pendaftaran sekolah-sekolah agama serta pengisytiharan bahan terbitan yang dilarang.

Manakala di bawah peruntukan pemelukan Agama Islam, antara lain mengandungi pendaftaran orang yang memeluk Agama Islam, cara pengislaman, kuasa perlindungan dan pengesahan seseorang Islam.

²⁹ Enakmen Majlis Agama Islam dan Adat Istiadat Melayu Kelantan, No.4/1994, seksyen 1. Lihat lampiran I.

Bagi peruntukan kesalahan pula, meliputi antara lain: tidak sembahyang jumaat, tidak membayar zakat dan fitrah, mengeluarkan fatwa, ajaran sesat, dan lain-lain lagi.

Bahagian terakhir dalam enakmen ini ialah perkara Am yang mengandungi beberapa subsyeksen antaranya: kuasa menjalankan tugas penguatkuasaan, pemakaian Akta Perlindungan Pihak Bekuasa Awam 1948, Pengecualian kaedah-kaedah dan perlantikan, perlindungan Ahli-ahli Majlis dan kakitangan, pemansuhan dan pengecualian dan sebagainya.

4.4.2 Pentadbiran Enakmen Majlis Agama Islam Dan Adat Istiadat Melayu Kelantan di dalam Proses Pengislaman Orang Asli Di Negeri Kelantan

Pengislaman yang dijalankan di negeri Kelantan samada oleh individu-individu (orang perseorangan) atau melalui agensi-agensi kerajaan, badan-badan berkanun atau pertubuhan-pertubuhan bukan kerajaan (NGO's) adalah sentiasa tertakluk kepada undang-undang dan Enakmen. Enakmen Majlis Agama Islam dan Adat Istiadat Melayu Kelantan 1994, Bahagian VI (Memeluk Ugama Islam), memperuntukkan perkara-perkara mengenai pentadbiran dan pengurusan pengislaman yang merangkumi cara-cara, pelaksanaan, kuasa dan kesahihan pengislaman seseorang yang meliputi semua bangsa dan suku kaum termasuklah suku kaum Orang Asli di negara ini.

Pengislaman masyarakat Orang Asli di negeri Kelantan telah dilaksanakan secara intensif oleh Majlis Ugama Islam dan Adat Istiadat Melayu Kelantan sejak

tahun 1982 lagi. Sejak itu ianya tertakluk kepada Undang-undang Majlis Agama Islam dan Adat Melayu Tahun 1966 (Kemudian ianya dimansuh dan digantikan dengan Enakmen Majlis Agama Islam dan Adat Istiadat Melayu Kelantan 1994). Dalam hal ini Majlis Ugama Islam dan Adat Istiadat Melayu Kelantan (MAIK) merupakan agensi atau badan berkanun yang melaksanakan peruntukan Enakmen tersebut secara langsung.

Malah agensi-agensi lain yang berperanan dalam mengislamkan Orang Asli atau mana-mana kaum di negeri Kelantan, juga tidak terkecuali daripada terikat dengan peruntukan-peruntukan tersebut.

Pemelukan ugama Islam merupakan suatu isu yang amat sensitif di negara ini sebagaimana sensitifnya isu penukaran ugama di kalangan lain-lain ugama samada Kristian, Hindu, Sikh dan sebagainya. Justeru itu, suatu undang-undang yang praktikal dan kemas perlu bagi menghadapi situasi masyarakat yang beragama di negara kita hari ini.

Kepercayaan yang dianuti oleh seseorang yang didapati sudah sebatih dalam diri masing-masing merupakan sesuatu yang tidak boleh disentuh dan dipermainkan apatah lagi apabila kepercayaan tersebut dapat diubah dan ini boleh menyebabkan timbulnya reaksi dan implikasi bagi satu pihak lagi.

Menurut seksyen 100 Enakmen Majlis Agama Islam dan Adat Istiadat Melayu Kelantan, seseorang bukan Islam boleh diislamkan dengan cara mereka melafaz dua kalimah syahadah di hadapan mana-mana orang Islam. Oleh itu mana-mana orang

Islam boleh mengislamkan seseorang bukan Islam dengan syarat selepas pengislaman itu dibuat, mereka hendaklah hadir menemui kadhi atau mana-mana orang yang dilantik oleh Majlis. Seksyen 100(1) menyebutkan, "Seseorang yang hendak memeluk agama Islam hendaklah melafaz dua kalimah syahadah di hadapan man-mana orang Islami dan selepas itu hendaklah hadir menemui kadhi atau mana-mana orang yang dilantik oleh Majlis."

Setelah itu kadhi atau mana-mana orang yang dilantik oleh Majlis tersebut hendaklah membuat pemeriksaan dan apabila ianya berpuashati, perakuan hendaklah dibuat kepada Yang Dipertua Majlis untuk didaftarkan.

Dalam konteks pelaksanaan seksyen 100(1) tersebut di kalangan masyarakat orang asli, Majlis mempunyai seorang Pegawai Agama, Penolong Pegawai Agama dan dua orang pembantu pegawai Agama atau pembantu Dakwah³⁰ yang menjalankan proses pengislaman masyarakat Orang Asli di seluruh negeri Kelantan.

Pada kebiasaannya, pengislaman Orang Asli dilakukan sendiri oleh pegawai-pegawai Majlis berkenaan atau pegawai-pegawai agama Jabatan Hal Ehwal Ugama Islam Kelantan atau pegawai-pegawai JAKIM atau melalui penggerak Masyarakat Orang Asli JAKIM yang berada bersama dalam program-program yang diadakan di perkampungan Orang Asli atau oleh orang lain³¹ di hadapan pegawai Majlis. Kadang-kadang Kadi juga pernah menghadiri sama program ziarah dakwah dan

³⁰ Pegawai Ugama adalah Ketua Bahagian Ugama MAIK. Penolong Pegawai Ugama adalah pegawai yang bertanggungjawab menjalankan aktiviti-aktiviti dakwah Majlis di negeri Kelantan terutama dakwah kepada masyarakat Orang Asli. Kedua-dua jawatan tersebut di bawah skim/kategori S3. Manakala pembantu pegawai Ugama (skim S7) bertanggungjawab membantu pegawai-pegawai dalam melaksanakan program. Lihat lampiran J.

³¹ Diantara orang lain yang pernah mengislamkan Orang Asli ialah Pengarah Jabatan Hal Ehwal Orang Asli, pegawai-pegawai JHEOA, pegawai dan sukarelawan ABIM dan PERKIM.

pengenalan Islam yang dianjurkan oleh JAKIM atau MAIK. Keadaan ini memudahkan proses pendaftaran memeluk Islam yang akan dibuat oleh Majlis mengikut seksyen 100(2) dan seksyen 98 bagi tujuan penyimpanan rekod-rekod pengislaman. Seksyen 100(2) menyebutkan; “Kadhi atau mana-mana orang yang dilantik oleh Majlis hendaklah memeriksa perihal orang itu dan setelah berpuashati, hendaklah membuat perakuan kepada Yang Dipertua untuk didaftarkan.”

Manakala proses pengislaman yang dilakukan oleh individu (orang perseorangan) atau pihak-pihak lain ketika ketiadaan kadhi, pegawai Agama atau kakitangan Majlis Agama Islam dan Adat Istiadat Melayu Kelantan, pendaftaran memeluk Islam akan dibuat setelah pihak-pihak berkenaan hadir mengemukakan butiran-butiran berkaitan Orang Asli berkenaan untuk disemak, diperaku dan disahkan bagi tujuan pendaftaran. Di antara pihak-pihak lain yang sentiasa berurusan mengenai proses pendaftaran memeluk Islam di kalangan Orang Asli ini ialah ABIM, PERKIM dan JHEOA.

Dalam hal tersebut proses pengislaman menimbulkan sedikit kerumitan kerana pihak-pihak berkenaan tidak membawa Orang Asli yang memeluk Islam tersebut menemui kadhi atau orang yang dilantik oleh Majlis atau pegawai dan kakitangan Majlis berkenaan. Jika keadaan ini berlaku pihak Majlis akan membuat semakan dan pemeriksaan bagi memastikan kesahihan butiran dan maklumat berkenaan. Kesukaran yang timbul ialah kerana kadang-kadang pegawai atau kakitangan Majlis terpaksa mengunjungi kampung-kampung berkenaan bagi tujuan pemeriksaan. Umum mengetahui bahawa perkampungan atau penempatan orang Asli amat sukar untuk dihubungi dalam masa yang terdekat. Keadaan fizikal dan

bentuk geografi penempatan mereka yang jauh di pedalaman menyukarkan pegawai-pegawai Ugama menghubunginya, apatah lagi untuk membawa Orang Asli berkenaan datang menemui kadhi atau pegawai Ugama Majlis. Pemeriksaan dan semakan tersebut perlu dibuat oleh Majlis kerana kadang-kadang berlaku pertindihan senarai nama yang dikemukakan oleh pihak ABIM atau PERKIM atau dari agensi lain yang mengemukakannya kepada Majlis. Kebiasaan berlaku kepada setengah Orang Asli yang baru memeluk Islam melalui Majlis, Jabatan Ugama atau JAKIM melakukan syahadah kali kedua dengan ABIM atau PERKIM yang menganjurkan program diperkampungan Orang Asli tanpa mereka tersebut menyatakan bahawa mereka telah pun memeluk Islam sebelumnya.³²

Proses pengislaman suku kaum Orang Asli adalah tidak sama dengan pengislaman bangsa-bangsa lain. Kebanyakan bangsa lain seperti kaum Cina, India, Siam, Inggeris, Filipina dan lain-lain, mereka ini sendiri atau bersama orang yang mengislamkannya boleh menemui kadhi atau pegawai Ugama Majlis pada bila-bila masa. Malah mereka ini sendiri amat senang dan gembira untuk menemui pihak berkenaan bagi menzahirkan hasrat pengislamannya.³³ Namun begitu keadaannya berbeza dengan masyarakat Orang Asli. Ini disebabkan oleh beberapa faktor seperti kemiskinan, sikap, tahap pemikiran dan kesukaran perjalanan dan perhubungan menyebabkan mereka tidak dapat menemui pihak-pihak berkenaan malah pihak berkenaanlah yang terpaksa datang menemui mereka.

³² Temubual dengan Ustaz Ahmad bin Nurdin, pembantu pegawai Ugama Majlis.

³³ Temubual dengan Ustaz Taufik Tee Bin Abdullah, penolong Pegawai Dakwah Jabatan Hal Ehwal Ugama Islam Kelantan yang bertanggungjawab langsung mengenai proses pengislaman/pemelukan Islam di Jabatan Hal Ehwal Ugama Islam Kelantan.

Salah satu faktor penting dalam menyegerakan pengislaman Orang Asli yang mahu memeluk Islam ialah kerana fikiran mereka tersebut boleh berubah-ubah dalam masa yang singkat. Umpamanya jika Orang Asli yang ingin memeluk Islam ketika pihak-pihak berkenaan mengunjungi perkampungan mereka tersebut, maka pengislaman hendaklah dilakukan ketika itu juga dan hasrat mereka itu tidak boleh ditangguh-tangguh lagi kerana jika pengislaman dilakukan pada masa lain, kemungkinan fikiran mereka akan berubah dan mereka tidak lagi mahu memeluk agama Islam ketika itu. Fikiran mereka cepat berubah berkemungkinan kerana banyak pihak yang cuba mempengaruhi mereka sehingga mereka tidak lagi mahu memeluk Islam.³⁴

Selepas pengislaman selesai dijalankan, segala butiran mengenai diri orang-Orang Asli yang diislamkan tadi dicatat di dalam borang pendaftaran memeluk Islam³⁵ yang disediakan oleh MAIK menurut seksyen 98 Enakmen MAIK bagi tujuan pendaftaran dan rekod pengislaman. Mereka ini tidak memerlukan pengesahan pihak kadhi kerana pengislaman tersebut telah dilakukan sendiri oleh pihak Majlis melalui orang yang dilantik oleh Majlis, iaitu samada pegawai Agamanya, Penolong Pegawai Agama atau Pembantu Pegawai Agama (Dakwah).

Apabila pendaftaran telah dibuat, suatu kad pengislaman³⁶ akan dikeluarkan kepada setiap Orang Asli yang baru memeluk Islam tersebut. Lazimnya sebelum kad pengislaman dikeluarkan oleh MAIK kepada mana-mana orang yang memeluk Uagama Islam, Majlis akan membuat pemeriksaan tentang pengetahuan mengenai asas-asas ugama Islam melalui proses temuduga yang dijalankan oleh pegawai atau

³⁴ Temubual dengan Ustaz Ahmad bin Nurdin, pembantu pegawai Ugama MAIK.

³⁵ Lihat lampiran K.

³⁶ Lihat lampiran L.

pembantu pegawai Ugama MAIK di pejabat MAIK menurut kaedah-kaedah dan peraturan yang dibuat di bawah Enakmen MAIK. Setelah lulus ujian berkenaan, Majlis akan mengeluarkan kad pengislaman kepada mereka tersebut. Keadaan tersebut berbeza dengan Orang Asli yang baru memeluk Islam.

4

Apabila pendaftaran memeluk Islam dibuat, bagi masyarakat Orang Asli, Majlis akan mengadakan kursus asas dan fardhu ain bagi membolehkan mereka memahami dan melaksanakan perkara-perkara asas dalam mengerjakan amalan Islam. Kursus-kursus ini diadakan samada di luar daripada kampung mereka dengan membawa keluar Orang Asli Islam tadi keluar daripada perkampungan mereka pada suatu tempat yang telah ditetapkan atau diadakan di kampung-kampung mereka sendiri dengan membawa tenaga-tenaga pengajar yang dilantik oleh Majlis mengunjungi mereka di kampung-kampung bagi memberikan kursus asas dan fardhu ain.

Di samping itu segala perbelanjaan berkaitan dengan pengislaman Orang Asli di negeri ini adalah ditanggung oleh Majlis sepenuhnya menurut seksyen 101(1) Enakmen Majlis Agama Islam Dan Adat Istiadat Melayu kelantan. (kecuali peruntukan-peruntukan bagi mengadakan program-program pengislaman di perkampungan Orang Asli atau kursus-kursus berkenaan juga diadakan oleh Jabatan Kemajuan Islam Malaysia).

Di antara jenis-jenis perbelanjaan-perbelanjaan yang diadakan oleh Majlis yang diberikan kepada Orang-Orang Asli yang baru memeluk Ugama Islam (yang dimaksudkan tersebut) ialah;

- i. Bantuan (keraian) memeluk Islam.
- ii. Bantuan keraian Hariraya.
- iii. Bantuan kebajikan.
- iv. Bantuan kemiskinan.
- v. Bantuan perkahwinan.
- vi. Bantuan bersunat/berkhitan.
- vii. Bantuan kecemasan.
- viii. Bantuan perbelanjaan rawatan pesakit.
- ix. Bantuan pengurusan jenazah.
- x. Elaun/saguhati menghadiri kursus asas dan fardhu ain.
- xi. Bantuan peralatan/kelengkapan diri ketika menghadiri kursus.
- xii. Bantuan pembiayaan pembelajaran (pelajaran).
- xiii. Bantuan mengerjakan umrah.³⁷
- xiv. Bantuan Pemulihan (seperti bantuan perniagaan).

Perbelanjaan-perbelanjaan tersebut dilakukan oleh Majlis selaras dengan peruntukan di bawah seksyen 101(1) yang berbunyi;

“Dengan tidak menghiraukan apa-apa hak yang dipunyai oleh mana-mana orang lain atau badan-badan, Majlis bolehlah memberi kepada mana-mana orang yang baru memeluk Ugama Islam, bantuan, perlindungan, pelajaran, ugama, keselamatan, kebajikan, dan lain-lain perkara yang berbangkit dalam tempoh tertentu.”

³⁷ Majlis pernah mengeluarkan pembiayaan mengerjakan ibadat umrah kepada Orang Asli pada tahun 1995 dan 1996.

Bantuan memeluk Ugama Islam kepada Orang Asli yang baru memeluk Islam diberikan sebanyak RM400.00 seorang yang dibayar secara berperingkat-peringkat yang mana pembayarannya dibuat sebanyak empat kali. Pegawai-pegawai atau pembantu pegawai Ugama Majlis akan berkunjung ke perkampungan Orang Asli bagi menyampaikan bantuan-bantuan tersebut.

Bantuan keraian bagi menyambut hari raya Idulfitri³⁸ (dan beberapa bentuk bantuan di atas tadi) dibayar oleh MAIK setiap menjelang hari raya kepada setiap keluarga Orang Asli Islam. Bantuan tersebut disampaikan secara terus oleh Majlis kepada setiap Orang Asli yang baru memeluk Islam. Penyampaian bantuan tersebut dilakukan oleh pembantu-pembantu pegawai Ugama Majlis dengan mengunjunginya sendiri di kampung-kampung Orang Asli pada akhir Ramadhan atau melalui peggerak-penggerak masyarakat Orang Asli JAKIM yang bertugas di kampung-kampung berkenaan. Tujuan pembayaran tersebut dilakukan secara demikian adalah kerana faktor-faktor kesukaran bagi Orang Asli berkenaan untuk berhubung atau berurusan dengan pihak MAIK.

Di antara sebab utamanya juga ialah pihak agensi berkenaan dapat berhubung terus dengan masyarakat Orang Asli dan dapat menghubungkan silaturrahim serta dapat mengetahui permasalahan atau isu yang berlaku dalam masyarakat Orang Asli. Dalam kesempatan tersebut juga Majlis Ugama Islam dapat mengadakan beberapa program susulan seperti program ihya' - Ramadhan dengan memperkenalkan sembahyang sunat tarawikh, ceramah-ceramah motivasi dan fardhu ain kepada masyarakat Orang Asli. Di samping itu agensi berkenaan juga dapat mengadakan

³⁸ Menjelang hari raya Idulfitri 1418H, Majlis Ugama Islam Dan Adat Istiadat Melayu Kelantan telah mengeluarkan bantuan sebanyak RM83,020.00 kepada Orang Asli untuk menyambut hari raya. Lihat *Warta Majlis*, Bil. 4, 1998/1419, halaman:21.

program ziarah ke rumah-rumah Orang Asli dan mengambil kesempatan menyampaikan dakwah Islamiah kepada mereka yang belum Islam. Lazimnya masyarakat Orang Asli dapat menerima hidayah ketika program-program yang dilakukan secara informal seperti ini, kerana mereka dapat bersemuka dengan pegawai-pegawai ugama dan dapat mendengar apa yang disampaikan dengan lebih berkesan.

Masyarakat orang Asli adalah rata-rata terdiri daripada kalangan mereka yang miskin. Oleh itu apabila pihak berkenaan datang menyampaikan bantuan sambil berdakwah untuk menyampaikan mesej Islam, didapati mereka mudah menerimanya kerana mereka menyaksikan sendiri rakan-rakan mereka yang Islam mendapat pembelaan dan bantuan daripada agensi berkenaan. Umpamanya sepanjang bulan Ramadhan (ketika pembayaran bantuan tersebut diadakan) pada tahun 1998, Majlis Ugama Islam Kelantan telah dapat mengislamkan seramai 36 Orang Asli dengan kerjasama JAKIM dan JHEOA. Mereka itu ialah 5 orang daripada Pos Brooke, 2 orang daripada Pos Hendrop, 2 orang daripada Pos Kuala Lah, (Gua Musang) 3 orang daripada Pos Tako, Kuala Krai, 5 orang daripada Pos Pulat, 3 orang daripada Pos Tohoi, 2 orang daripada Pos Lebir dan 6 orang daripada Pos Aring, Gua Musang.³⁹

Enakmen Majlis Agama Islam dan Adat Istiadat Melayu Kelantan 1994 juga menekankan bahawa pemeluk Islam sama ada di kalangan orang-orang yang sudah lama beragama Islam atau saudara-saudara baru Islam, adalah sentiasa tertakluk kepada peruntukan-peruntukan di bawah Enakmen tersebut. Status Islamnya

³⁹ Ibid.

seseorang itu adalah berkekalan sehingga diputuskan sebaliknya oleh Mahkamah menurut Enakmen ini. Oleh itu sebarang dakwaan atau pengakuan murtad oleh seseorang itu tidak sah di sisi undang-undang selagi ianya tidak diputuskan demikian oleh Mahkamah Syariah. Seksyen 102(1) menyebutkan; “Tiada seorang pun yang telah diakui beragama Islam boleh mengaku bahawa dia bukan Islam melainkan setelah mahkamah memberi pengesahan sedemikian.”

Oleh itu umat Islam di negeri Kelantan (menurut Enakmen berkenaan) tidaklah boleh dengan mudah mengisytiharkan diri mereka keluar dari ugama Islam atau menjadi murtad. Ini bererti selagi Mahkamah belum membuat pengesahan sedemikian, maka orang itu masih lagi dianggap beragama Islam dan segala perkara yang berhubung dengan Islam masih menjadi tanggungjawabnya. Seksyen 102(2) memperuntukkan; “Sebelum Mahkamah membuat pengesahannya, seseorang itu hendaklah dianggap beragama Islam dan segala perkara yang berkaitan dengan Ugama Islam adalah terkena ke atasnya.”

Salah satu kes kontroversi yang kebetulan berlaku di negeri Kelantan yang menjadi rujukan sivil (*binding precedent*) mengenai pemeluk Islam ini ialah kes *In Re Susie Teoh*.⁴⁰

Dalam kes ini pihak plaintif telah diberitahu bahawa anak perempuannya yang berumur 17 tahun 8 bulan telah memeluk Ugama Islam. Perkara ini telah berlaku di hadapan Kadhi Pasir Mas, Kelantan tanpa pengetahuan dan izin bapanya. Oleh yang

⁴⁰ [1986] 2 MLJ 228.

demikian plaintif, Teoh Eng Huat (bapanya) telah memohon kepada Mahkamah Tinggi meminta Mahkamah;

- a) Mengisytiharkan bahawa sebagai bapa dan penjaga anak itu, ia mempunyai hak menentukan agama dan pelajaran anaknya,
- b) Mengisytiharkan bahawa anak itu terus dididik mengikut ajaran Budha sebagaimana yang dikehendakinya olehnya,
- c) Mengisytiharkan bahawa upacara pengislaman anaknya itu yang dilakukan oleh Kadhi Pasir Mas, Kelantan tidak sah dan terbatal,
- d) Memerintahkan bahawa pendaftaran kemasukan Islam anaknya dalam rekod yang disimpan oleh Majlis Ugama Islam dan Adat Istiadat Melayu Kelantan dimansuhkan.

Setelah mendengar hujah pihak plaintif, Hakim Abdul Malik telah merujuk kepada Perkara 11 Perlembagaan persekutuan dan seterusnya mengatakan bahawa istilah “orang” yang terdapat dalam peruntukan itu telah tidak ditafsirkan oleh undang-undang baik dalam peruntukan Perlembagaan Persekutuan atau pun dalam Ordinan Pentafsiran dan Fasal-fasal Am 1948. Oleh itu kata Hakim Abdul Malik, istilah “orang” bermaksud setiap orang tanpa mengira umur semestinya tertakluk kepada pra-syarat bahawa orang itu waras fikiran dan berupaya membuat keputusannya sendiri. Perkara 11(1) Perlembagaan menyebutkan; “Tiap-tiap orang adalah berhak menganuti dan mengamalkan ugamanya dan tertakluk kepada fasal (4) mengembangkan ugamanya.”

Seterusnya Hakim Abdul Malik berkata:

“Saya berpendapat bahawa anak ini yang berumur 17 tahun 8 bulan pada ketika ia memeluk Ugama Islam sudah tentulah boleh membuat keputusannya sendiri mengikut haknya yang terjamin di dalam perlembagaan untuk menganuti dan mengamalkan ugama yang menjadi pilihannya sendiri. Walau bagaimanapun saya mesti tekankan bahawa pendapat saya ini adalah bergantung kepada fakta tertentu di dalam sesuatu kes. Jika misalnya anak ini berumur 9 tahun atau 12 tahun ketika ia memeluk Ugama Islam dan tertakluk kepada keadaan samada saya berpeluang bertanya sendiri tentang pendapatnya, saya mungkin membuat keputusan yang berlainan.”

Mengenai maksud Perkara 12 perlembagaan persekutuan, Hakim Abdul Malik menerangkan bahawa pelajaran ugama hendaklah dibezakan dengan kebebasan memilih ugama. Seterusnya Hakim tersebut menyatakan bahawa;

“Mengikut pendapat saya, selain daripada hak seseorang itu menganuti dan mengamalkan ugamanya di bawah perkara 11(1), ia juga boleh atas kehendaknya sendiri menerima ajaran dalam apa upacara atau sembahyang sesuatu ugama lain dari ugamanya sendiri. Fasal (3) perkara 12 akan hanya dipakai jika ia berbuat demikian tanpa kemahuannya sendiri.”

Mengenai hak bapa terhadap anaknya yang masih berumur kurang daripada 18 tahun seperti yang disebutkan dalam perkara 12(4) itu, Hakim menegaskan bahawa peruntukan tersebut hanya terpakai bagi maksud fasal (3) dan tidak secara umum. Oleh yang demikian prinsip perlembagaan sebagaimana yang disebutkan dalam fasal (4) bahawa ugama bagi seseorang yang di bawah umur 18 tahun hendaklah ditentukan oleh ibu bapa atau penjaganya itu hanya boleh dipakai kepada keadaan sebagaimana yang dimaksudkan oleh fasal (3) perkara tersebut dan tidak kepada keadaan yang lain.

Oleh itu Mahkamah Tinggi telah memutuskan oleh kerana gadis tersebut telah memeluk Islam dengan sukarelaya dan tidak dipaksa oleh sesiapa, dia berhak memeluk Uagama Islam mengikut perkara 11(1) Perlembagaan Malaysia yang memperuntukkan “semua orang berhak menganut dan mengamal ugamanya dan tertakluk kepada fasal (4) menyebarkannya .”

Keputusan Hakim Abdul Malik ini penting dan memberikan sumbangan yang besar kepada perkembangan undang-undang di negara kita kerana beliau dengan jayanya telah menjelaskan maksud perkara 11 dan perkara 12 Perlembagaan Persekutuan, iaitu perkara 11 mengenai kebebasan beragama, sedangkan perkara 12 mengenai hak-hak berkenaan dengan pelajaran. Oleh sebab belum ada keputusan dan tafsiran dari Mahkamah yang lebih tinggi daripada tafsiran dan keputusan Mahkamah Tinggi, maka tidak ada alasan bagi sesiapa pun untuk mengatakan tafsiran tersebut adalah salah atau tidak tepat.

Namun begitu, apabila rayuan dibuat ke peringkat Mahkamah Agong, Abdul Hamid Ketua Hakim Negara pada masa itu telah merujuk kepada Perlembagaan Malaysia, khususnya perkara 3 yang menyebut Islam adalah agama Persekutuan dan juga kepada pendapat Suruhanjaya Reid yang tidak menyokong mengenai perkara 3 itu. Beliau juga merujuk kepada seksyen-seksyen sepertimana yang dikemukakan oleh Hakim Abdul Malik (perkara 12(3) dan (4), sungguhpun fasal (4) itu menyebut untuk maksud fasal (3) iaitu mengenai pelajaran agama di sekolah, namun Hakim Abdul Hamid telah menggunakan fasal itu untuk memutuskan seorang ibu bapa atau penjaga berhak menentukan agama seorang yang belum dewasa.

Mengikut pandangan Tan Sri Profesor Ahmad Ibrahim, sebetulnya beliau (Hakim berkenaan) tidak perlu membuat keputusan itu oleh kerana pada masa itu gadis tersebut telah pun berumur lebih daripada 18 belas tahun. Keputusannya adalah dianggap sebagai “obiter dicta” atau pandangan Hakim sahaja, akan tetapi sayangnya ianya diterima pakai dalam undang-undang di Malaysia.⁴¹

4.3 Pengislaman Dan Peranan Kadhi Menurut Enakmen

Pada peringkat awal jawatan kadhi adalah merangkumi pelbagai aspek ugama yang terpaksa dilaksanakannya termasuklah sebagai hakim yang membicarakan kes-kes syariah. Walau bagaimana pun jawatan Kadhi sekarang ini hanya merupakan sebagai pegawai tadbir ugama di peringkat jajahan yang bertanggungjawab mengenai perkara-perkara yang berkaitan dengan hal Ehwal Islam di dalam jajahannya, terutamanya mengenai urusan pendaftaran perkahwinan, perwalian, kaunseling atau khidmat nasihat rumahtangga dan seumpamanya. Manakala hal-hal yang berkaitan dengan perceraian dan pertelingkahan rumahtangga dibicarakan oleh Mahkamah. Kadhi tidak lagi mendengar dan membicarakan kes-kes yang melibatkan hal ehwal rumahtangga tersebut. Bidang kuasa kadhi telah diasingkan setelah berlakunya penstrukturan semula dan pengasingan kuasa antara Jabatan Hal Ehwal Ugama Islam dan Mahkamah-Mahkamah Syariah. Kes-kes (kesalahan) syariah telah dikendalikan oleh Hakim-Hakim Syar’ei (Mahkamah Syariah). Manakala kadhi telah diletakkan di bawah pentadbiran Jabatan hal Ehwal Ugama Islam Kelantan dan merupakan sebahagian daripada pegawai eksekutif ugama yang mentadbir hal ehwal ugama Islam di negeri ini.

⁴¹ Ahmad Ibrahim, (Tan Sri Profesor), “Kedudukan Islam Dalam Perlembagaan Malaysia”, kertas kerja, halaman:4

Di negeri Kelantan, seseorang kadhi atau mana-mana pegawai ugama dalam menjalankan tugas-tugasnya adalah sentiasa mendapat perlindungan undang-undang secara khusus. Enakmen Majlis Ugama Islam dan Adat Istiadat Melayu Kelantan di bawah seksyen 120 dan seksyen 121 memperuntukkan sepertimana berikut;

Seksyen 120 berbunyi;⁴

“Seseorang dengan cara lisan atau tulisan atau kelakuan yang nyata atau sebarang cara lain, mencerca atau disifatkan sebagai menghina atau cuba mencerca atau menghina ugama Islam, perjalanan mana-mana mazhab Islam yang sah, pegawai ugama, Guru Ugama, dan Imam yang dilantik, mana-mana fatwa yang dikeluarkan oleh Majlis atau mufti tetapi perbuatan itu tidak terjumlah kepada riddah, adalah bersalah atas suatu kesalahan dan boleh, apabila disabitkan, dikenakan denda tidak melebihi lima ribu ringgit atau penjara selama tempoh tidak melebihi tiga tahun atau kedua-duanya.”

Manakala seksyen 121 pula berbunyi;

“Seseorang yang mengingkari, melanggar, membantah atau menjeji kewibawaan dan titah perintah Kebawah Duli Yang Maha Mulia Al-Sultan atas sifat Baginda sebagai Ketua Ugama Negeri ini, atau perintah Majlis, mana-mana jawatankuasa, Ahli-ahli, Pegawai-pegawainya, mana-mana Mahkamah, Pegawai-pegawai yang mengetuai Mahkamah, Penyelia Ugama, Pegawai-pegawai masjid, atau mana-mana orang yang diberi kuasa adalah bersalah atas suatu kesalahan dan boleh, apabila disabitkan, dikenakan denda tidak melebihi lima ribu ringgit atau penjara selama tempoh tidak melebihi tiga tahun atau kedua-duanya.”

Walaupun kadi adalah sebahagian daripada pegawai ugama yang bertugas dengan Jabatan Hal Ehwal Ugama Islam Kelantan tetapi dalam menjalankan tugas-tugas Jabatan beliau juga melaksanakan sebahagian daripada tugas-tugas Majlis Ugama Islam Dan Adat Istiadat Melayu Kelantan. Oleh itu kapasitinya sebagai pegawai ugama dan pegawai yang melaksanakan tugas-tugasnya adalah sentiasa tertakluk kepada seksyen-seksyen dan peruntukan-peruntukan Enakmen tersebut.

Manakala penglibatan dan peranan kadhi secara khusus dalam proses pengislaman telah ditentukan oleh Enakmen Majlis Ugama Islam dan Adat Istiadat Melayu Kelantan 1994. Perkara 100(1) Enakmen memperuntukkan sepertimana berikut;

“Seseorang yang hendak memeluk Ugama Islam hendaklah melafaz dua kalimah syahadah di hadapan mana-mana orang Islam dan selepas itu hendaklah hadir menemui kadhi atau mana-mana orang yang dilantik oleh Majlis.”

Dengan adanya peruntukan tersebut, Majlis akan membuat pendaftaran pengislaman dan mengeluarkan kad Islam kepada mana-mana orang yang memeluk Ugama Islam setelah mendapat pengesahan dan perakuan daripada kadi terlebih dahulu.

Menurut perkara 100(1) Enakmen berkenaan, mana-mana orang yang ingin memeluk Ugama Islam boleh berbuat demikian dengan melafazkan dua kalimah syahadah di hadapan mana-mana orang Islam dan selepas itu, beliau hendaklah hadir di hadapan kadhi atau mana-mana orang yang dilantik oleh Majlis dalam perkara tersebut.

Dalam melaksanakan peruntukan 100(1) dan dari segi amalannya di negeri ini, didapati mana-mana orang yang memeluk Ugama Islam (dengan mengucap dua kalimah syahadah di hadapan mana-mana orang Islam) dengan mana-mana orang Islam akan hadir bersama seorang saksi membuat perakuan di hadapan kadhi⁴² dan setelah kadhi membuat pemeriksaan dan berpuashati, kemudiannya akan mengeluarkan surat perakuan kepada pihak Majlis Ugama Islam Kelantan untuk

⁴² Setelah mengucap dua kalimah syahadah, beliau dikehendaki hadir bersama saksi berkenaan menemui kadhi dan jika perlu, kadhi meminta agar orang berkenaan melafazkan dua kalimah syahadah sekali lagi di hadapannya. Lihat contoh surat perakuan di lampiran M.

didaftarkan didalam daftar memeluk Ugama Islam mengikut seksyen 100(2) Enakmen Majlis Ugama Islam dan Adat Istiadat Melayu Kelantan.⁴³ Seksyen 100(2) berbunyi; “Kadhi atau mana-mana orang yang dilantik oleh Majlis hendaklah memeriksa perihal orang itu dan setelah berpuashati, hendaklah membuat perakuan kepada Yang Dipertua untuk didaftarkan”

Manakala peranan kadi di dalam pengislaman Orang-Orang Asli secara khusus pula didapati tidaklah begitu ketara kerana Majlis Ugama Islam Kelantan melalui pegawai-pegawainya sendiri berperanan menjalankan gerakan dakwah dan pengislaman terhadap masyarakat Orang Asli dan seterusnya membuat pengesahan, perakuan dan pendaftaran selanjutnya. Namun begitu mengikut amalan biasa yang berkuatkuasa bagi bangsa-bangsa lain (selain daripada Orang Asli) yang memeluk Ugama Islam, peranan kadi amat penting dalam membuat pengesahan dan perakuan pengislaman kepada pihak Majlis.

4.4.4 Kaedah-Kaedah Dan Peraturan MAIK Berkaitan Pengislaman

Enakmen Majlis Ugama Islam dan Adat Istiadat Melayu Kelantan 1994, seksyen 145 memperuntukkan bahawa Majlis boleh mengadakan kaedah-kaedah dan peraturan bagi maksud menjalankan Enakmen ini termasuklah membuat kaedah-kaedah dan peraturan berkaitan dengan pendaftaran, penjagaan dan pendidikan kepada orang yang baru memeluk Islam. Seksyen 145(v) menyatakan;

“ Kebawah Duli Yang Maha Mulia Al-Sultan bolehlah, melalui pemberitahuan dalam warta, membuat kaedah-kaedah bagi maksud menjalankan peruntukan-peruntukan Enakmen ini dan khususnya tanpa menjejaskan keluasan peruntukan-peruntukan yang terdahulu

⁴³ Temubual dengan Tuan Hj. Rahim Bin Jusoh, kadhi jajahan Kota Bharu pada 18/10/2001 jam 4.00 petang.

daripada ini, kaedah-kaedah itu bolehlah mengadakan peruntukan-peruntukan bagi;
(v) peraturan-peraturan berkaitan dengan pendaftaran, penjagaan dan pendidikan kepada orang yang baru memeluk Agama Islam”.

Selaras dengan peruntukan Enakmen Majlis Ugama Islam Dan Adat Istiadat Melayu Kelantan tersebut, Majlis Ugama Islam Kelantan telah melaksanakan proses pengislaman di negeri ini berdasarkan kepada peraturan-peraturan yang diperkenalkan di bawah pentadbiran Majlis.⁴⁴ Peraturan-peraturan dan kaedah-kaedah itu adalah bertujuan untuk melicinkan lagi pengurusan berkaitan dengan pengislaman. Di antara peraturan-peraturan yang perkenalkan oleh Majlis dalam urusan pengislaman ialah Majlis menetapkan penggunaan borang-borang, pengeluaran kad pengislaman, mengadakan buku “Pendaftaran orang-orang yang baru memeluk agama Islam,”⁴⁵ menghendaki saudara-saudara baru menghadiri kelas-kelas pengajian Ugama Islam,⁴⁶ mengadakan temuduga-temuduga atau sesi pertemuan dengan saudara-saudari baru Islam bagi mengetahui tahap pengetahuan mereka tentang fardhu ain, memperkenalkan pelindung dan guru agama kepada saudara baru atau orang yang boleh menjaga kebajikan saudara-saudari baru Islam dalam tempoh empat bulan, memberikan sumbangan wang dan buku-buku panduan fardhu ain, pakaian serta peralatan sembahyang kepada saudara-saudara baru dan membiayai saudara-saudara baru Islam yang menghadiri kursus jangka panjang bagi saudara baru Islam di Institut Dakwah Islamiyah PERKIM.

⁴⁴ Lihat lampiran N.

⁴⁵ Lihat lampiran N(i).

⁴⁶ Kelas-kelas pengajian Islam yang dihadiri oleh saudara-saudari baru Islam dianjurkan oleh PERKIM negeri Kelantan sebanyak sekali seminggu yang diadakan di Masjid Al-Ikhlâs, Kota Bharu, Kelantan dan juga di jajahan-jajahan dengan kekerapan yang sama bagi membolehkan mereka berkenaan hadir ke kelas-kelas pengajian tersebut. Manakala tenaga pengajarnya pula diadakan oleh PERKIM dengan memberikan sedikit suguhati. Pihak Jabatan Hal Ehwal Ugama Islam Kelantan pula pada kebiasaannya akan mengadakan kursus-kursus, bengkel-bengkel dan seminar-seminar bagi saudara-saudari baru Islam.

Walau bagaimana pun Kaedah-kaedah dan peraturan dalam bentuk yang tersusun dan kemaskini yang perlu diwartakan di dalam warta belum lagi dikeluarkan oleh Majlis tetapi ianya telah dibuat dalam peringkat draf dan cadangannya telah dikemukakan kepada pejabat Penasihat Undang-Undang Negeri untuk disemak dan diwartakan selanjutnya.⁴⁷

Sepertimana yang dijelaskan terdahulu tadi bahawa proses pengislaman boleh dilakukan oleh mana-mana orang Islam dengan cara seseorang yang hendak memeluk Ugama Islam hendaklah melafaz dua kalimah syahadah di hadapan mana-mana orang Islam dan selepas itu hendaklah hadir menemui Kadhi atau mana-mana orang yang dilantik oleh Majlis. Orang yang telah memeluk Islam dengan mana-mana orang Islam tadi dikehendaki hadir menemui Kadhi bersama seorang saksi. Selepas itu Kadhi (setelah berpuashati) akan mengeluarkan surat pengesahan kepada Majlis untuk didaftarkan di dalam buku Pendaftaran Orang-Orang Yang Baru Memeluk Ugama Islam menurut seksyen 100(2).

Apabila surat perakuan tersebut diterima oleh Majlis, pihak Majlis akan mendaftar kemasukan Islam ke dalam buku pendaftaran orang-orang yang baru memeluk Ugama Islam serta memperuntukkan masa selama empat bulan dari tarikh pendaftaran memeluk Islam tersebut kepada saudara baru untuk dilindungi oleh Majlis dan bagi mempelajari tentang asas-asas ugama Islam. Majlis akan mengesyorkan kepada saudara baru tadi supaya mencari seorang pelindung kepada saudara baru dari kalangan orang Islam dan seorang guru ugama yang dicadangkan sendiri oleh saudara baru bagi menjaga hal ehwal kebajikannya dan mengajar asas-

⁴⁷ Draf cadangan kaedah-kaedah dan peraturan tersebut telah dikemukakan untuk diwartakan pada 13hb. Disember.2000. Temubual dengan Us. Hj. Othman Bin Ibrahim, pegawai ugama MAIK. Lihat lampiran N

asas ugama Islam dalam tempoh empat bulan tersebut. Pelindung kepada saudara baru Islam pada kebiasaannya adalah terdiri daripada orang yang mempunyai perwatakan dan akhlak yang baik atau orang yang dikenali baik atau orang yang mempunyai latarbelakang menjaga akhlak dan ugama (berugama). Majlis akan membayar saguhati atau habuan kepada pelindung sebanyak RM120.00 sebulan dan RM80.00 sebulan kepada guru ugama yang membimbingnya selama tempoh berkenaan. Di bawah peraturan kecil Majlis tersebut (dalam tempoh berkenaan) juga, Majlis akan membuat pemeriksaan fardhu ain dengan memanggil temuduga fardhu ain.⁴⁸ Sekiranya disahkan lulus ujian berkenaan, majlis akan mengeluarkan kad pengislamannya. Tetapi sekiranya ujian berkenaan tidak lulus atau pihak Majlis tidak berpuashati dengan pencapaiannya dalam temuduga berkenaan, majlis akan mengadakan pemeriksaan atau temuduga semula (sehingga sebanyak empat kali sekiranya tidak lulus) dalam tempoh empat bulan tersebut, kecuali dengan kebenaran khas, Majlis akan mengeluarkan kad pengislaman selepas tamat tempoh berkenaan.⁴⁹ Pendaftaran memeluk Ugama Islam hanya akan dilakukan oleh Majlis bagi saudara baru yang berumur 18 tahun ke atas, tetapi bagi mereka yang berumur kurang dari itu boleh juga didaftarkan dengan syarat ada persetujuan bertulis daripada penjaganya yang sah di sisi undang-undang.⁵⁰

Manakala pendaftaran bagi saudara baru yang bukan warganegara Malaysia dijalankan apabila mereka mempunyai dokumen perjalanan yang sah dari negara asal mereka. Walau bagaimana pun sekiranya terdapat juga warganegara asing yang tidak mempunyai dokumen perjalanan yang sah atau tamat tempoh dan sebagainya,

⁴⁸ Lihat contoh soalan-soalan temuduga yang disediakan oleh Majlis dalam lampiran Q.

⁴⁹ Temubual dengan Usta Hj. Che Mohd Pahmi Bin Hj. Che Omar, pembantu Pegawai Ugama (pembantu Dakwah) Majlis Ugama Islam Kelantan pada 21/10/2001.

⁵⁰ Majlis Ugama Islam dan Adat Istiadat Melayu Kelantan, "Anda Telah Selamat" *Risalah*, Kota Bharu: Pustaka Aman Press, cet.pertama, 1990, hal: 10

Majlis tidak boleh mendaftarkan mereka tersebut mengikut undang-undang, tetapi atas tanggungjawab ugama mereka tersebut diislamkan serta didaftarkan di bawah pendaftaran yang tidak boleh didaftarkan.⁵¹

Peraturan-peraturan tersebut diadakan bagi menzahirkan peranan dan tanggungjawab Majlis bahawa pada hakikatnya dalam tempoh tersebut saudara-saudara baru tadi adalah diletakkan di bawah perhatian dan jagaan Majlis Ugama Islam dan Adat Istiadat Melayu Kelantan. Perkara tersebut penting kerana saudara-saudara baru Islam apabila memeluk Islam didapati kebanyakan daripada mereka mendapat tekanan perasaan dan psikologi yang tinggi berikutan ejekan, pemuluan atau disisih oleh keluarga, saudara-mara atau rakan-rakannya. Malah terdapat saudara-saudara baru yang hilang tempat perlindungannya setelah memeluk Ugama Islam. Oleh sebab itu Majlis dapat membuat pemantauan kepada saudara baru dalam tempoh berkenaan dari segi kebajikannya, keselamatannya dan pembelajarannya tentang Ugama Islam. Oleh itu saudara-saudara baru akan berasa lebih aman, selamat dan sejahtera.⁵²

4.5 Pengislaman Orang Asli Dari Perspektif Akta Orang Asli (Akta 134)⁵³

Secara umumnya, Akta Orang Asli atau Akta 134 yang berkuatkuasa bagi menjaga dan melindungi masyarakat Orang Asli (kesentosaannya dan kemajuannya) serta kepentingannya, secara khusus tidak mempunyai peruntukan khas yang menyebut mengenai pengislaman.

⁵¹ Temubual dengan Us. Hj. Che Mohd. Pahmi Bin Hj. Che Omar.

⁵² Ibid.

⁵³ lihat lampiran B

Walau bagaimana pun terdapat seksyen yang menyebut tentang status masyarakat Orang Asli yang menganut agama. Menurut peruntukan berkenaan Orang-Orang Asli yang menganut sesuatu agama tidak akan terjejas atau terhakis status dan kedudukannya sebagai seorang Asli dan mereka masih sebagai Orang Asli yang mempunyai hak, keistimewaan dan perlindungan yang sama dengan orang-Orang Asli yang tidak menganut apa-apa agama mengikut Akta. Seksyen 3(2) Akta tersebut menyebutkan;

“Mana-mana Orang Asli yang tidak lagi berpegang kepada kepercayaan Orang Asli oleh kerana ia telah masuk sesuatu agama atau oleh kerana apa-apa sebab lain, tetapi ia masih mengikut cara hidup Orang Asli dan adat orang asli atau bercakap dalam bahasa Orang Asli tidak boleh disifatkan sebagai tidak lagi menjadi seorang Asli semata-mata oleh sebab ia mengamalkan agama itu”.

Oleh itu masyarakat Orang Asli tidak perlu ragu-ragu, bimbang atau berasa takut dengan pemelukan Agama Islam di kalangan bangsa-bangsa, etnik atau suku kaum mereka, kerana mereka tetap kekal sebagai seorang asli mengikut undang-undang negara ini. Menurut peruntukan tersebut Orang Asli yang menganut agama tidak akan hilang kedudukannya ssebagai seorang Asli selagi ianya masih mengamalkan atau mengikut cara hidup Orang Asli dan adat Orang Asli atau bercakap dalam bahasa Orang Asli. Oleh itu mereka mempunyai hak dan kedudukan yang sama dengan suku kaum asli lain yang tidak beragama di sisi undang-undang. Mereka dapat menikmati pembangunan yang dilaksanakan oleh Jabatan-Jabatan Kerajaan kepada masyarakat Orang Asli secara sama rata, kecuali dinafikan sebaliknya oleh Akta atau Undang-undang.

Malah masyarakat Orang Asli yang menganut agama Islam didapati secara umumnya mereka memperoleh keistimewaan yang mengatasi rakan mereka yang

tidak menganut Ugama Islam. Ini adalah kerana apabila mereka menganut ugama Islam mereka tertakluk pula kepada beberapa peruntukan undang-undang yang digubal bagi mengawal dan menjaga kepentingan orang-orang Islam yang dibuat oleh negeri-negeri. Orang-Orang Asli yang beragama Islam akan mendapat perhatian dan pembelaan daripada agensi-agensi ugama kerajaan dan badan berkanun seperti Majlis Ugama Islam, Jabatan hal Ehwal Ugama Islam, Jabatan Kemajuan Islam Malaysia dan daripada pertubuhan-pertubuhan bukan kerajaan (NGO's) seperti Angkatan Belia Islam Malaysia, Pertubuhan Kebajikan Islam SeMalaysia dan sebagainya. Agensi-agensi dan pertubuhan-pertubuhan berkenaan akan sentiasa mengunjungi mereka dan menyediakan berbagai-bagai bantuan, 'prasarana' dan kemudahan untuk membangunkan masyarakat Orang Asli Islam.

Malah menurut perspektif Islam pun, Ugama Islam tidak menafikan atau melarang mana-mana bangsa daripada mengamalkan budaya hidup, adat atau bahasa yang digunakan oleh mereka selepas mereka memeluk Islam. Malah Islam mengekalkan aspek-aspek berkenaan yang menggambarkan ciri-ciri sesuatu budaya dan bangsa itu, kecuali yang bercanggah dengan nilai-nilai budaya Islam. Ugama Islam mengiktiraf kewujudan bangsa-bangsa dengan bahasa dan budaya yang berbeza bagi saling kenal-mengenal, hubung menghubungkan dan berkomunikasi antara satu sama lain bagi memperolehi faedah kehidupan di dunia ini serta menzhahirkan kebesaran dan keagungan Allah s.w.t. Firman Allah dalam Al-Quran;

يا ايها الناس انا خلقناكم من ذكر وانثى وجعلناكم شعوبا وقبائل لتعارفوا ان اكرمكم عند

الله اتقاكم ان الله عليم خبير

Maksudnya; "Wahai umat manusia! Sesungguhnya Kami telah menciptakan kamu dari lelaki dan perempuan, dan Kami telah menjadikan kamu berbagai bangsa dan

bersuku puak, supaya kamu berkenal-kenalan (dan beramah mesra antara satu dengan yang lain). Sesungguhnya semulia-mulia kamu di sisi Allah ialah orang yang lebih taqwanya di antara kamu, (bukan yang lebih keturunan atau bangsanya). Sesungguhnya Allah Maha Mengetahui, lagi Maha Mendalam Pengetahuannya (akan keadaan dan amalan kamu)". (Surah al-Hujurat ayat: 13)

4.6 Perkahwinan Dan Perceraian Orang Asli

Satu perkara yang mendapat perhatian dan keistimewaan di kalangan masyarakat Orang Asli di negeri Kelantan yang tidak terdapat di negeri-negeri lain ialah mereka tersebut mempunyai Juru nikah khas yang ditauliahkan oleh Ke Bawah Duli Yang Maha Mulia Al-Sultan Kelantan. Juru nikah tersebut dilantik dari kalangan Penggerak Masyarakat Orang Asli JAKIM yang bertugas di kawasan penempatan Orang Asli.⁵⁴ Jurunikah ini telah diwujudkan sejak tahun 1995 bagi memudahkan urusan perkahwinan (menurut syariat Islam) di kalangan masyarakat Orang Asli. Terdapat seramai empat orang jurunikah Orang Asli yang telah dilantik dan diberikan tauliah khas untuk menjalankan urusan pernikahan Orang Asli mengikut empat zon yang dipecahkan bagi memudahkan urusan berkenaan.⁵⁵ Jurunikah ini hanya diberikan kuasa bagi menjalankan urusan perkahwinan (menikahkan) dan dalam kes-kes rujuk di kalangan Orang-Orang Asli (sahaja) di dalam kawasan atau zon

⁵⁴ Juru nikah khas Orang Asli ini bukanlah dari kalangan Orang Asli tetapi terdiri daripada Penggerak Masyarakat Orang Asli (orang Melayu) yang bertugas dengan JAKIM dan dilantik pula sebagai Jurunikah kepada Orang Asli. Lihat contoh tauliah perlantikan Jurunikah Orang Asli di dalam lampiran R.

⁵⁵ Jurunikah-jurunikah berkenaan ialah Us. Ahmad bin Nurdin dan Us. Mohd. Shukeri bin Jusoh di lantik bagi mengendalikan urusan pernikahan bagi zon Pos Brooke, Hendrop, Sendrop dan kawasan sekitarnya. Us. Abd. Hadi bagi zon RPS Kuala Betis dan sekitarnya dan Us. Ramli bin Awang bagi zon Jeli (Kg. Sungai Rual dan sekitarnya).

yang telah ditetapkan dalam tauliah yang diberikan tersebut sahaja. Manakala kes-kes yang melibatkan perceraian di kalangan Orang Asli akan dikendalikan oleh Mahkamah-Mahkamah Syariah sepertimana kes-kes lain juga.

Perkahwinan di kalangan masyarakat Orang Asli didapati agak “*simple*” serta unik. Sebelum jurunikah khas ini di lantik, Orang-Orang Asli menjalankan upacara perkahwinan di kalangan mereka mengikut adat tradisi mereka sendiri walau pun yang beragama Islam. Oleh kerana faktor-faktor berkenaan serta kesukaran untuk mendapatkan jurunikah yang bertauliah serta sikap mereka tersebut, maka jurunikah khas bagi Orang-Orang Asli telah dilantik.

Walaupun bagaimanapun suatu masalah yang dihadapi oleh jurunikah Orang Asli ini ialah setelah jurunikah khas ini dilantik pun didapati masih ada di kalangan masyarakat Orang Asli yang tidak berusaha untuk mendapatkan khidmat jurunikah berkenaan.⁵⁶ Mereka terlalu mengambil mudah tentang perkara tersebut. Mereka hanya akan melangsungkan akad nikah menurut syariat Islam setelah kedatangan (kehadiran) jurunikah berkenaan ke kampung-kampung mereka. Mereka terlalu bersikap pasif dan sentiasa mengharapkan bantuan dan pertolongan daripada Jabatan atau agensi berkenaan. Oleh itu peranan Para Penggerak Masyarakat Orang Asli yang dilantik oleh JAKIM yang ditempatkan di perkampungan mereka amat diperlukan bagi memberikan kefahaman tentang ajaran Islam yang sebenar agar orang asli dapat menerima, memahami dan mengamalkannya. Di samping itu juga beberapa isu dan permasalahan yang timbul di dalam masyarakat Orang Asli dapat dikenalpasti dan seterusnya dapat diselesaikan. Penggerak masyarakat Orang Asli

⁵⁶ Temubual dengan Ustaz Ahmad bin Nurdin, jurunikah Orang Asli dan pembantu Dakwah MAIK.

adalah penghubung kepada Orang Asli terutama sekali dalam urusan berkaitan pengislaman, pengisian fardhu ain, pemantapan aqidah dan program-program susulan (follow up).

Pengabaian Orang Asli Islam terhadap syariat dan ajaran Islam tersebut adalah lantaran mereka masih baru mengenali Islam serta didapati pegangan ugama di kalangan mereka tersebut amat longgar dan belum pun ada di kalangan mereka (Orang Asli) sendiri yang boleh dijadikan contoh (*role model*) kepada mereka atau pun orang yang boleh menunjuk ajar tentang ajaran Islam di kalangan mereka. Oleh itu sekiranya tidak terdapat jurunikah di kampung mereka, maka urusan perkahwinan tetap dilakukannya juga walaupun mengikut adat tradisinya kecuali bagi Orang Asli yang sudah lama menganut Ugama Islam. Namun begitu mereka akan meminta agar dikahwinkan mengikut syariat Islam apabila jurunikah mengunjungi mereka. Malah dalam kes-kes kematian yang berlaku di perkampungan mereka pun kadang-kadang mereka menguruskannya mengikut adat tradisi (cara) mereka terlebih dahulu (jika tiada orang yang boleh menguruskannya secara Islam), kecuali jika diketahui oleh pihak Majlis Agama Islam, Penggerak Masyarakat Orang Asli, kakitangan Jabatan Hal Ehwal Orang Asli atau orang Islam yang berjiran dengan perkampungan mereka.

Walaupun bagaimana pun sejak jurunikah khas bagi Orang Asli ini dilantik khusus oleh Jabatan, maka urusan perkahwinan di kalangan Orang Asli Islam telah dapat dilakukan dengan sempurna mengikut syariat Islam.

4.7 Enakmen Kawalan Dan Sekatan Pengembangan Ugama Bukan Islam Tahun 1981

Perkara 11(4) Perlembagaan persekutuan telah memberikan ruang kepada negeri-negeri untuk membuat undang-undang bagi mengawal atau menyekat apa-apa iktiqad atau kepercayaan ugama antara orang-orang yang menganut ugama Islam.

Perkara 11(4) tersebut berbunyi;

“Undang-undang negeri dan mengenai Wilayah-wilayah Persekutuan Kuala Lumpur dan Labuan, undang-undang Persekutuan boleh mengawal atau menyekat pengembangan apa-apa iktiqad atau kepercayaan ugama antara orang-orang yang menganut ugama Islam”.

Sehubungan dengan itu, Enakmen Kawalan dan Sekatan Pengembangan Ugama Bukan Islam Tahun 1981 telah dibuat bagi mengawal dan menyekat apa-apa ajaran Ugama selain ugama Islam kepada orang-orang Islam di negeri Kelantan.⁵⁷

Enakmen Kawalan dan Sekatan Pengembangan Ugama Bukan Islam 1981 mempunyai 14 seksyen. Kandungannya adalah sepertimana berikut;

Seksyen 1 : Nama dan mula berkuatkuasa.

Seksyen 2 : Tafsiran.

Seksyen 3 : Kriteria bagi memutuskan samada seseorang itu orang Islam.

Seksyen 4: Kesalahan memujuk, mempengaruhi atau menghasut orang Islam supaya mengubah kepercayaan.

Seksyen 5 : Kesalahan mendedahkan orang Islam berumur di bawah 18 tahun kepada pengaruh-pengaruh ugama bukan Islam.

⁵⁷ lihat lampiran S.

Seksyen 6 : Kesalahan mendekati orang Islam untuk mendedahkan kepada apa-apa ucapan atau pertunjukan sesuatu mengenai ugama bukan Islam.

Seksyen 7: Kesalahan menghantar atau menyerahkan terbitan-terbitan mengenai apa-apa ugama bukan Islam kepada orang Islam.

Seksyen 8 : Kesalahan membahagikan di tempat awam terbitan mengenai ugama bukan Islam kepada orang Islam.

Seksyen 9 : Kesalahan berhubung dengan penggunaan perkataan-perkataan dan perbendaharaan-perbendaharaan tertentu yang bersumberkan Islam.

Seksyen 10 : Tauliah untuk menjalankan kuasa-kuasa pegawai bertauliah.

Seksyen 11 : Kesalahan-kesalahan boleh tangkap dan kes-kes boleh tangkap.

Seksyen 12 : Kuasa untuk menyiasat dan menangkap.

Seksyen 13 : Kuasa untuk memerintah saksi-saksi hadir.

Seksyen 14 : Pemeriksaan saksi-saksi.

Umumnya undang-undang yang diperkenalkan tersebut dapat menyokong dan memperkuatkan lagi kedudukan Islam dan penganutnya di dalam negeri ini agar ianya tidak dipengaruhi oleh kepercayaan-kepercayaan lain yang dibawa oleh pendiyah-pendiyah dari ugama lain. Dengan adanya Enakmen ini ianya dapat mengawal dan menyekat pengembangan iktiqad dan kepercayaan-kepercayaan ugama bukan Islam di kalangan orang-orang yang menganut Ugama Islam.

Di antara perkara-perkara yang menjadi kesalahan yang disenaraikan di dalam peruntukan Enakmen tersebut ialah;

- i. memujuk, mempengaruhi dan menghasut orang Islam supaya mengubah kepercayaan.

Seksyen 4(1) menyatakan;

“seseorang adalah melakukan kesalahan jika ia memujuk, mempengaruhi, atau menghasut seorang lain yang beragama Islam,

- a) supaya menjadi penganut atau anggota suatu agama bukan Islam atau supaya cenderung kepada agama itu;
- b) supaya meninggalkan atau tak suka kepada agama Islam.”

;

- ii. mendekati orang Islam untuk mendedahkannya apa-apa ucapan atau pertunjukan mengenai agama bukan Islam.

Seksyen 6(1) menyebutkan;

“Seseorang adalah melakukan kesalahan jika ia mengunjungi atau mengatur atau berusaha mengadakan sesuatu perjumpaan dengan atau menghubungi dengan talipon, seseorang lain yang beragama Islam dan yang kepadanya orang itu adalah seorang asing, bagi maksud mendedahkan orang lain itu kepada apa-apa ucapan atau pertunjukan sesuatu mengenai agama bukan Islam.”

- iii. menghantar atau mengedarkan bahan-bahan terbitan agama bukan Islam.

Seksyen 7(1) menyebutkan;

“seseorang adalah melakukan kesalahan jika ia dari dalam negeri, menghantar atau menyerahkan atau menyebabkan dihantar atau diserahkan kepada seorang lain yang beragama Islam didalam atau di luar negeri atau dari luar negeri, menghantar atau menyebabkan dihantar atau diserahkan kepada seorang lain yang beragama Islam di dalam negeri, apa-apa terbitan mengenai apa-apa agama bukan Islam, atau apa-apa bahan iklan bagi mana-mana terbitan itu, yang tidak diminta oleh orang lain itu sendiri.”

- iv. membahagi atau menyebarkan bahan-bahan terbitan bukan Islam di tempat awam.

Seksyen 8(1) menyebutkan;

“seseorang melakukan kesalahan jika ia dalam masa membahagikan di suatu tempat awam apa-apa terbitan mengenai agama bukan Islam, menyerahkan salinan atau salinan-salinan terbitan itu kepada seorang Islam.”

- v. menggunakan perkataan atau bahasa berkaitan ugama Islam.

Seksyen 9(1) menyebutkan;

“seseorang adalah melakukan kesalahan jika ia, dalam apa-apa tulisan yang diterbitkan, atau dalam apa-apa ucapan atau penyertaan yang ditujukan kepada suatu perhimpunan orang yang dirancang, atau dalam, apa-apa ucapan atau pernyataan yang diterbitkan atau disiarkan dan yang pada masa ucapan atau penyertaan itu dibuat ia tahu, atau pada munasabahnya, patut tahu akan diterbitkan atau disiarkan, menggunakan mana-mana perkataan yang disenaraikan dalam bahagian 1 jadual, atau apa-apa terbitan atau verasinya, untuk menyatakan atau memperihalkan sesuatu fakta, kepercayaan, idea, konsep, perbuatan, aktiviti, perkara atau hal mengenai atau berkaitan dengan sesuatu ugama bukan Islam.”

4.8 Kesimpulan

Pengislaman dari sudut perundangan negara dan undang-undang negeri terutama sekali terhadap masyarakat Orang Asli yang menjadi kajian penulis menampakkan bahawa kita sudah mempunyai alat atau ‘instrumen’ yang telah diletakkan asasnya oleh pemimpin-pemimpin dan penggubal undang-undang yang terdahulu sehingga memungkinkan kita berada di dalam keadaan dan suasana yang sedikit selesa berbanding peruntukkan undang-undang yang memihak kepada ugama lain.⁵⁷

Namun sedikit keselesaan yang kita nikmati dari segi peruntukan undang-undang tersebut selama ini kita masih belum menggunakannya dalam ertikata sepenuhnya. Kita tidak menggunakan peluang tersebut semaksima mungkin. Banyak peruntukan-peruntukan yang sedia ada dalam undang-undang berkaitan pengislaman

⁵⁷ Namun orang-orang bukan Islam terutama sekali dari kalangan pendakwah-pendakwah Kristian seringkali mengeksploitasi beberapa peruntukan yang ada di dalam perlembagaan negara yang berkaitan dengan kebebasan beragama dan hak-hak asasi yang diberikan oleh undang-undang negara kepada rakyat negara ini untuk menjalankan propaganda dan kegiatan mereka terhadap penganut agama lain.

tersebut tidak digunakan dan ditinggalkan dalam bentuk perundangan yang tertera dalam teks undang-undang sahaja. Umpamanya Enakmen Kawalan dan Sekatan Pengembangan Ugama Bukan Islam 1981 sejak diperundangan, penguatkuasaannya belum lagi dapat dilihat sehingga kini iaitu dalam ertikata sebarang pendakwaan terhadap mereka yang menjalankan diayah-diayah terhadap Ugama Islam dan penyebarannya belum pun ada.⁵⁸

Demikian juga Akta Orang Asli (akta 134) di dapati tidak dieksploitasikan atau dengan ertikata lain tidak dikuatkuasakan sepenuhnya terhadap masyarakat Orang Asli ketika ini. Malah sekiranya peruntukan-peruntukan tersebut digunakan sepenuhnya, nescaya ianya akan membantu ke arah mempercepatkan usaha-usaha kerajaan untuk mengislamkan masyarakat Orang Asli atau mengintegrasikannya ke dalam masyarakat nasional. Di samping itu penguatkuasaan akta Orang Asli sepenuhnya juga akan dapat menghalang pencerobohan orang luar terhadap Orang Asli dan diayah agama-agama lain.

⁵⁸ Temubual dengan En. Abu Bakar bin Abdullah Kutty, Ketua Pendakwa Syar'ei Negeri Kelantan .